IRENA BIEŃKOWSKA
UNIWERSYTET WARSZAWSKI

INWENTARZ MUZYKALIÓW SANGUSZKOWSKICH Z II POŁOWY XVIII WIEKU

Ród Sanguszków zyskał na znaczeniu i osiągnął status jednej z najbogatszych rodzin Rzeczypospolitej dopiero w XVIII wieku. Za twórcę jego potęgi uważa się Pawła Karola Sanguszkę (1680–1750), który zrobił błyskotliwą karierę polityczną, sięgając w 1734 r. po urząd marszałka wielkiego litewskiego i ciesząc się względami kolejnych władców z dynastii Sasów. Nie bez znaczenia był jego mariaż z Marianną Lubomirską w 1710 r., dzięki któremu zyskał ogromną (właściwie: jedną z największych w Rzeczypospolitej) fortunę.

O mecenacie muzycznym rodziny Sanguszków w XVIII w. dotychczas wiadomo było bardzo niewiele. Skromne wzmianki, które pojawiały się w literaturze od końca XIX do połowy XX w. dotyczyły tylko jednego z muzyków związanych z dworem Pawła Karola Sanguszki – klawesynisty i kompozytora Christopha Schaffratha (1710–63)[1]. Dalsze dane o zespole muzycznym Pawła Karola udało się pozyskać Zbigniewowi Chanieckiemu na początku lat siedemdziesiątych ubiegłego stulecia[2]. Tymczasem badania archiwalne prowadzone przez mnie w ostatnich kilku latach dowiodły, że Paweł Karol posiadał w l. 1711–33 ciekawy zespół wokalno-instrumentalny, składający się w szczytowym okresie rozwoju z prawie trzydziestu artystów – zarówno miejscowych, jak i muzyków włoskich, niemieckich, francuskich i czeskich[3].

1 Moritz Fürstenau, *Geschichte der Musik und des Theaters am Hofe zu Dresden*, Dresden 1861–1862, t. 1–2, zob. t. 2, s. 220, 221. Za Fürstenauem informacja powtórzona została przez Roberta Eitnera (*Biographisch-Bibliographisches Quellen-Lexikon der Musiker und Musikgelehrten*, t. 1–10 Leipzig 1900–04, zob. t. 8, s. 467), Adolfa Chybińskiego (*Słownik muzyków dawnej Polski do roku 1800*, Kraków 1949, s. 113), Katarzynę Swaryczewską („Kapele. II kapele magnackie", w: *Słownik muzyków polskich*, red. Józef Chomiński, t. 2, Kraków 1967, s. 234) i Krystynę Duszyk („Christoph Schaffrath", w: *Encyklopedia Muzyczna PWM, część biograficzna*, red. Elżbieta Dziębowska, t. 9, *s–ść*, Kraków 2007, s. 80–81).

2 Zbigniew Chaniecki, „Nieznane kapele polskie z XVII i XVIII wieku", *Muzyka* 17 (1972) nr 4, s. 84–96. O zespole Sanguszków wspomina także Józef Skarbski, „Artyści na dworze Pawła Karola i Barbary Sanguszków", w: *Studia nad sztuką renesansu i baroku*, red. Jerzy Lileyko, Irena Rolska-Boruch, t. 5, Lublin 2004, s. 287–304.

3 Por. Irena Bieńkowska, „Kompozytorzy w służbie księcia Pawła Karola Sanguszki (1680–1750)", *Barok. Historia–Literatura–Sztuka* 21 (2014) nr 1, s. 261–275; tejże, „Śpiewacy Pawła Karola Sanguszki (1680–1750) w drugiej i trzeciej dekadzie XVIII wieku", *Polski Rocznik Muzykologiczny* 13 (2015), s. 125–138.

Zamiłowania do muzyki przejęło po ojcu liczne potomstwo Pawła Karola. Z drugą żoną, Marianną Lubomirską (1693–1729), miał Sanguszko jednego syna – Janusza Aleksandra (1712–75), zaś trzecia żona, Barbara Urszula (1718–91), dała mu liczne potomstwo, w tym trzech synów, którzy osiągnęli wiek dojrzały: byli to Józef Paulin (1740–81), Hieronim Janusz (1743–1812) i Janusz Modest (1749–1806). O muzyce na dworze tych książąt wiadomo jeszcze mniej, dlatego w sferze przypuszczeń na razie musi pozostać imię właściciela kolekcji muzykaliów z II poł. XVIII w., której inwentarz udało się ostatnio odnaleźć w zbiorach Archiwum Narodowego w Krakowie, Oddział I – Zamek Wawel. Przechowywane są tam materiały podworskie rodziny Sanguszków, wśród których zachował się inwentarz muzykaliów należących do dworu książęcego[4]. Rękopis jest obszernym, liczącym prawie pięćset stron zbiorem formatu *in folio,* który mieści rozmaitego rodzaju dokumenty, głównie mowy, listy i wiersze należące w większości do zbiorów Barbary z Duninów Sanguszkowej (1718–91). Dokumenty o charakterze muzycznym zajmują tylko kilka kart i są oznaczone numerami 159–168. Znajdujemy tu trzy rękopisy: wykaz instrumentów muzycznych (fol. 159), inwentarz muzykaliów (fol. 161–165) oraz wykaz strun do instrumentów (fol. 168). Żaden z dokumentów o charakterze muzycznym w tym rękopisie nie jest datowany, nie zawiera też informacji dotyczących właściciela kolekcji instrumentów ani nut.

Inwentarz muzykaliów składa się z pięciu części – symfonie, koncerty, arie, divertimenta oraz utwory przeznaczone na klarnet – i zawiera łącznie sto czterdzieści kompozycji. Karty inwentarza uporządkowano według jednolitego wzoru, zapisując numer kompozycji w danej części katalogu, autora dzieła, liczbę głosów i „początek każdej sztuki", czyli incipit nutowy (zazwyczaj pierwsze 1–3 takty najwyższego głosu kompozycji). Inwentarz prawie w całości został sporządzony przez jedną osobę. Późniejsze dopiski wykonane ręką kogoś innego pojawiają się sporadycznie.

Najobszerniejsza (i zawierająca stosunkowo niewiele błędów) jest część pierwsza – „symfonie" – których wymieniono sześćdziesiąt cztery. Pod każdą pozycją (poza pierwszą, pod którą kryje się dziesięć dzieł) odnotowano jedną kompozycję. W całości zatem zasoby Sanguszkowskie zawierały siedemdziesiąt trzy kompozycje odnotowane w tym dziale. Wszystkie incipity tej części inwentarza opatrzono nazwiskiem twórcy bądź tytułem, co ułatwiło zidentyfikowanie większości zapisanych tu dzieł. W tym dziale odnajdziemy zarówno symfonie, jak i uwertury operowe (sinfonie), a także jedno divertimento. Autorami są głównie kompozytorzy niemieccy, czescy, włoscy, francuscy, a także twórcy działający w Rzeczypospolitej. Największą liczbę kompozycji należy przypisać autorom związanym ze szkołą mannheimską: sześć symfonii Friedricha Schwindla (1737–86)[5], pięć Johanna

4 ANK, O/W, ASang, rkp. 1030, fol. 161–165.

5 Sześć symfonii Schwindela ze zbioru *Six Simphonies* op. 1 (Den Haag–Amsterdam 1764) w inwentarzu Sanguszków zanotowanych pod numerami 17–22.

Antona Filtza (Filsa) (1733–60)[6], trzy symfonie Carla Josepha Toeschiego (1731–88)[7], jedna kompozycja Johanna Stamitza (1717–57)[8]. Wiele jest także kompozycji reprezentujących wczesny styl wiedeński: dwanaście symfonii Carla Dittersa von Dittersdorfa (1739–99)[9], trzy dzieła jego ucznia Johanna Baptista Vanhala (1739–1813)[10] oraz co najmniej trzy symfonie[11] i jedno divertimento (*Cassatio D-dur* nr 8)[12] Josepha Haydna (1732–1809). Zidentyfikowane w katalogu symfonie Haydna powstały w l. 1761–70 i reprezentują wczesny etap kształtowania się gatunku w twórczości mistrza. *Symfonia G-dur* nr 27 jest jedną z najwcześniejszych prób symfonicznych kompozytora. Została skomponowana najpewniej między rokiem 1761 a 1766, w pierwszych latach działalności Haydna na dworze księcia Mikołaja Esterhazy'ego. Jest to jeszcze trzyczęściowa kompozycja: *Allegro, Andante (Siciliano), Presto,* przeznaczona na dwa oboje, dwa fagoty, dwie trąbki (dodane przez Haydna w późniejszym okresie), smyczki i basso. Z końca lat sześćdziesiątych XVIII w. pochodzi *Symfonia A-dur* nr 59, czteroczęściowa, oraz *Cassatio D-dur* nr 8. Dzieła zostały skomponowane odpowiednio około 1768/69 i 1767 roku. Tymczasem *Symfonia C-dur* nr 41 jest zaliczana do kompozycji z późniejszej fazy – okresu *Sturm und Drang* i datowana na około 1770 rok.

Wśród kompozycji w tej części katalogu odnajdziemy także – bardzo wówczas popularne w całej Europie – dzieła Josefa Myslivečka (1737–81)[13] (siedem symfonii) nawiązujące do trzyczęściowej uwertury operowej, a także pojedyncze kompozycje Karla Friedricha Abla (1723–87)[14], Christiana Ernsta Grafa (1723–1804)[15], Pasquale

6 Symfonie J.A. Filtza: *A-dur* (DTB 3/1 A2), *g-moll* (DBT 3/1 g1), *F-dur* (DBT 3/1 F2) oraz *D-dur* i *Es-dur* ze zbioru *Six Simphonies Choisies a Deux Violons, Taille & Basse. Deux Hautbois & deux Cornes de Chasse ad Libitum* (Amsterdam–Haga [b.d.])

7 Symfonie C.J. Toeschiego: *B-dur* op. 1/5; *F-dur*, DTB 3/1, p. 47, F 1; *G-dur*, op. 3 nr 5. W katalogu Sanguszków odpowiednio numery 47 (błędnie przypisywana Fr. Schwindlowi), 48 (błędnie przypisywana J.A. Filtzowi), 54.

8 Symfonia *Es-dur* (RISM A/II: 240004239) J. Stamitza. W katalogu Sanguszków nr 34 (błędnie przypisywana J.A. Filtzowi).

9 W inwentarzu Sanguszków wypisano incipity tylko trzech symfonii Dittersdorfa (pod numerami 1, 5, 50) przy czym przy pierwszym incipicie zanotowano w katalogu „dziesięć sztuk w kupie". Zatem łącznie w zbiorach Sanguszkowskich było dwanaście kompozycji symfonicznych tego twórcy. Incipity w katalogu wskazują na symfonię: *C-dur* (GraDi C7), *B-dur* (GraDi Bb9), *D-dur* (GraDi D41).

10 Symfonie J.B. Vanhala: *C-dur* (BryVa C2), *C-dur* (BryVa C1), *G-dur* (BryVa G7). W katalogu Sanguszków odpowiednio numery 9, 10, 36.

11 Symfonie J. Haydna: *G-dur* (Hob: 27), *Feuersymphonie A-dur* (Hob: 59), *C-dur* (Hob: 41). W katalogu Sanguszków odpowiednio numery 26, 42, 43.

12 Divertimento J. Haydna *D-dur* (Hob: II 8). Numer w katalogu Sanguszków 27.

13 Symfonie J. Myslivečka: *C-dur* (EvaM 10: C14), *D-dur* (EvaM 10: D21), *Es-dur* (EvaM 10: Es 6), *B-dur* (EvaM 10: Bb 8), *F-dur* (EvaM 10: F8), *C-dur* (EvaM 10: C11), *G-dur* (EvaM 10: G10) w katalogu Sanguszków pod numerami 37 (w katalogu symfonia błędnie przypisana Haydnowi), 59–64.

14 Symfonia *B-dur* (WK 8) F. Abla. W katalogu numer 4.

15 Symfonia *D-dur* Ch.E. Grafa. W katalogu Sanguszków numer 33.
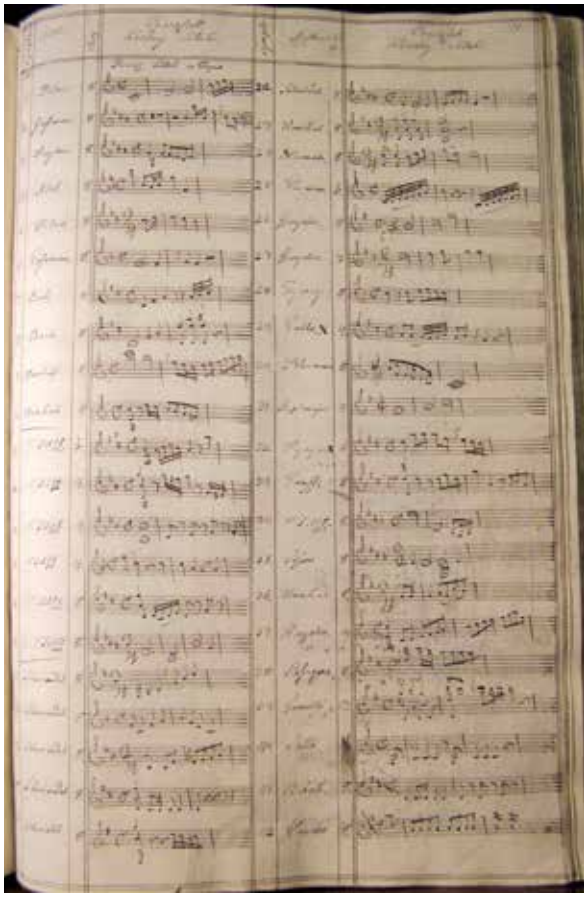
Il. 1. ANK, O/W, ASang, rkp. 1030, fol. 161r. Inwentarz muzykaliów.

Anfossiego (1727–97)[16], Pierre'a van Maldere'a (1729–68)[17], Franza Asplmayera (1728–86)[18], Johanna Christiana Bacha (1735–82)[19], Leopolda Hoffmanna (1738–93)[20], Antona Neumanna (1740–76)[21], Giuseppe Sartiego (1729–1802)[22], Václava Pichla (1741–1805)[23], François-Josepha Gosseca (1734–1829)[24].

16 Symfonia *D-dur* (JohA D21) P. Anfossiego. W katalogu Sanguszków numer 46.
17 Symfonia *C-dur* (RomM 51) P. van Maldere'a. W katalogu Sanguszków numer 30 (błędnie przypisywana A. Neumannowi).
18 Symfonia *G-dur* (RieA 3) F. Asplmayera. W katalogu Sanguszków numer 31.
19 Symfonia *B-dur* (DBT 3/1 Bb 1) J.Ch. Bacha. W katalogu Sanguszków numer 13, dzieło błędnie przypisywane J.A. Filtzowi.
20 Symfonia *Es-dur* (KimH Eb1) L. Hoffmanna. W katalogu Sanguszków numer 2.
21 Symfonia *C-dur* (RISM A/II: 603000294) A. Neumanna. W katalogu Sanguszków numer 25.
22 Symfonia *C-dur* też jako uwertura do dramma per musica *Vologesco* (1754) oraz uwertura do oratorium *La sconfitta de' Cananei* (1766) (RISM A/II: 453011476) G. Sartiego. W katalogu Sanguszków numer 40.
23 Symfonia *D-dur „Diana"* (ZakP 16) V. Pichla. W katalogu Sanguszków numer 53.
24 Symfonia *Es-Dur* (SacG 58) F.-J. Gosseca. W katalogu Sanguszków numer 35.

Ponadto odnotowano osiem uwertur operowych (przeważnie do oper komicznych), w tym trzy kompozycje Johanna Christiana Bacha (1735–82) do jego wczesnych (1760–63) dzieł scenicznych drammi per musicae *Artaserse, Catone in Utica* oraz *pasticcio* kompozycji B. Galuppiego *La calamità de'cuori*[25], ponadto dwie uwertury André Ernesta Modeste'a Grétry'ego (1741–1813) do popularnych dzieł komediowych *Le Huron* (1768) i *Sylvain* (1770)[26] oraz po jednej uwerturze Niccolò Jommellego (1714–74) do opery seria *Talestri* (1751)[27], Floriana Leopolda Gassmanna (1729–74) do dramma giocoso *Il Viaggiatore ridicolo* (1766)[28] i Niccolò Piccinniego (1728–1800) do intermezzo per musica *Le donne vendicate* (1763)[29].

Polskim akcentem w tej części katalogu są kompozycje Giuseppe Pasquiego (dz. 1762–76) – *Symfonia D-dur*[30] i niejakiego Kaminskiego – można z dużą dozą prawdopodobieństwa przyjąć, że chodzi o Macieja Kamieńskiego (1734–1821) – również kompozycja w tonacji *D-dur*[31] oraz niejakiego Weiherta. W ostatnim przypadku najpewniej niestarannie zanotowano nazwisko Weinert, zatem można przyjąć, że chodzi o kompozycje czeskiego flecisty i kompozytora osiadłego w Warszawie, Antoniego Weinerta (1751–1850) (w katalogu są dwa jego utwory w tonacjach *F-dur* i *A-dur*[32]).

Nie udało się bliżej zidentyfikować kompozycji twórców związanych z Warszawą, których dzieła w większości nie zachowały się i obecnie są znane głównie z tytułów[33]. Dlatego w części katalogu sanguszkowskiego zatytułowanej „symfonie" mogły zostać odnotowane zarówno symfonie, jak i uwertury operowe tych twórców, bowiem wiadomo, że w dorobku każdego z nich znajdowały się dzieła sceniczne.

Warto wspomnieć, że związki z Rzeczypospolitą miał także Anton Neumann (1740–76), którego symfonię odnotowano w inwentarzu. Był on kapelmistrzem biskupa Ołomuńca, a w l. 1764–65 pełnił funkcję kapelmistrza biskupa krakowskiego Kajetana Sołtyka (1715–88).

Za polski akcent w tej części inwentarza należy uznać także kompozycję w tonacji *Es-dur* odnotowaną zaraz po utworze Kamieńskiego jako „Pigmelion". Wydaje się, że może chodzić o uwerturę do przedstawienia baletowego *Pigmalion*, wysta-

25 Uwertura *D-dur* do *Artaserse* (WarB G 1, TerB 272/3), *D-dur* do *Catona in Utica* (WarB G 2), uwertura *D-dur* do *La calamità de'cuori* (WarB G 27, TerB 272/2) J.Ch. Bacha. W katalogu Sanguszków odpowiednio numery 7, 41, 8.

26 Uwertura *C-dur* do jednoaktowej *comédie mêlée d'ariettes Sylvain* oraz uwertura *D-dur* do dwuaktowej *comédie mêlée d'ariettes Le Huron* A.E. Grétry'ego. W katalogu Sanguszków odpowiednio numery 55 i 56.

27 Uwertura *G-dur* do opery seria *Talestri* (HelN 163) N. Jommellego. Numer w katalogu Sanguszków 39.

28 Uwertura do opery *Il Viaggiatore ridicolo* (HilG 137) F.L. Gassmanna. Numer w katalogu Sanguszków 6.

29 Uwertura *D-dur* do intermezza *Le donne vindicate* N. Picinniego. Numer w katalogu Sanguszków 32.

30 Ośmiogłosowa symfonia *D-dur* G. Pasquiego. Numer w katalogu Sanguszków 38.

31 Ośmiogłosowa symfonia *D-dur* Kaminskiego (M. Kamieńskiego). Numer w katalogu Sanguszków 57.

32 W katalogu muzykaliów sanguszkowskich odpowiednio numery 44 i 45.

33 Alina Żórawska-Witkowska, *Muzyka na dworze i w teatrze Stanisława Augusta*, Warszawa 1995, s. 50, 52, 56, 218, 219, 253.

wianego na scenie teatru publicznego w Warszawie trzykrotnie w l. 1775–79[34] pod takim (bądź podobnym) tytułem, w opracowaniu różnych choreografów i z muzyką nieznanych twórców. Warto wspomnieć, że jednoaktowy balet-pantomimę *Pigmalion* w reżyserii Antoniego Łojko i Gaetana Petinettiego (być może z muzyką J.D. Hollanda) wystawiono w 1784 r. także w Nieświeżu na dworze Karola Stanisława Radziwiłła „Panie Kochanku".

Pozycje od 1. do 54. w tej części katalogu zostały zapisane „główną ręką". Poczynając od numeru 55 – tj. dwóch uwertur Gretry'ego, kompozycji Kamieńskiego, uwertury do baletu *Pigmalion* i sześciu symfonii Josefa Myslivečka – wpisów dokonał już ktoś inny, najpewniej nieco później.

Druga część inwentarza odnotowuje osiemnaście koncertów solowych. Tu zdecydowanie rzadziej pojawiają się atrybucje autorskie – posiada je tylko osiem incipitów, stąd też tylko niektóre dzieła udało mi się w pełni zidentyfikować.

Zidentyfikowałam cztery koncerty fletowe, w tym trzy autorstwa Leopolda Hoffmanna[35] oraz koncert fletowy *G-dur* Williama Reinardsa (dz. 1780) ze zbioru *Six Concerts à Flûte Traversière* op. 3[36], mało znanego twórcy dzieł fletowych, mieszkającego w II poł. XVIII w. w Londynie. Ponadto katalog zawiera dwa koncerty skrzypcowe cieszącej się znaczną popularnością w Europie w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XVIII w. włoskiej skrzypaczki i kompozytorki Maddaleny Laury Syrmen (1745–1818): koncert *B-dur* z op. 2/1 (zapisany w inwentarzu dwukrotnie) i drugi jej koncert również w tonacji *B-dur*[37]. W katalogu odnajdziemy ponadto koncert *A-dur* dobrze znanego polskiej historiografii muzycznej kapelmistrza kolegiaty warszawskiej, kompozytora i drukarza muzycznego Jana Engela (działał w l. 1771–88)[38], a także koncert Marksa (najpewniej Johanna Christiana Marksa (działał w l. 1754/55)[39] i bliżej niezidentyfikowanego Zelisskiego (Zielińskiego)[40].

Kolejna część inwentarza – jedyna zawierająca repertuar wokalno-instrumentalny – arie, wymienia dziewięć kompozycji. Udało się rozpoznać dwie arie sopranowe Josefa Myslivečka z oper seria, mających swoją premierę w 1769 r.: arię *B-dur Se*

34 Ibid.

35 L. Hoffmann, koncert fletowy *D-dur* (GroF 43), *G-dur* (GroF 48), *e-moll* (GroF 52). W katalogu sanguszkowskim odpowiednio pod numerem 2, 6, 8.

36 W. Reinards, koncert fletowy *G-dur* (GroF 91). W katalogu Sanguszków nr 3 z błędną atrybucją autorską – „Fischer a 5".

37 M.L. Syrmen, dwa koncerty skrzypcowe *B-dur* (PasS L.3.5) pod numerem 13 z błędną atrybucją – [Bartolomeo] „Scapinelli" (dz. 1774–91) – chodzi najpewniej o hrabiego Bartolomeo Scapinellego z Modeny, wysoko urodzonego dyletanta, autora kilku sonat i koncertów, Bartolomeo Scapinelli został odnotowany przez EitnerQ, t. 8, s. 449 jako twórca zbioru sonat wydanych w Modenie w 1774 r. – oraz koncert op. 2/1 w katalogu Sanguszków wpisany dwukrotnie bez atrybucji autorskich pod numerami 16 i 18.

38 J. Engel, koncert *A-dur*, w katalogu nr 1.

39 Marks, koncert *G-dur*, w katalogu pod numerem 3.

40 Zelisski, koncert *Es-dur*, w katalogu pod numerem 5.

il mio duol z *L' Ipermestra* oraz *Es-dur Se tutti i mali miei* z *Demofoonte*[41]. Ponadto odnotowaną w katalogu z błędną atrybucją kompozycję Carla Heinricha Grauna (1704–59) – sopranową arię *Se un altro amor m'accende B-dur* z opery *Artaserse*[42] i basową arię *Tutto sdegno nella faccia* w tonacji *D-dur* z II aktu opera buffo *La contadina in corte* Antonia Marii Gaspara Sacchiniego (1730–16)[43]. Pod numerem 5 w tej części inwentarza odnotowano arię bliżej niezidentyfikowanego Bortiniego[44].

Część czwarta to dziewiętnaście kompozycji kameralnych, określonych w inwentarzu jako divertimenta. W tej części udało się rozpoznać: dwa divertimenta Franza Asplmayera (1728–86) *D-dur* i *C-dur*[45], dwie kompozycje Leopolda Hoffmanna: divertimento *D-dur* i trio *C-dur*[46], kwintet *C-dur* Carla Josepha Toeschiego[47], cassatio *G-dur* Josepha Haydna[48], kwartet *a-moll* Johanna Christopha Kellnera (1736–1803)[49], trio *D-dur* Johanna Antona Filtza[50]. Katalog wymienia także trzy kompozycje włoskiego oboisty i kompozytora Domenico Mancinellego (1721/24–1804) na trzy i dwa głosy, twórcy, który skomponował wiele duetów i tercetów fletowych dla wysoko urodzonych dyletantów. Kompozycje Mancinellego były wydawane drukiem w l. 1768–80 w Paryżu i Londynie[51]. Pojawiają się w tej części katalogu także dzieła bliżej niezidentyfikowanego Fischera. Być może chodzi o divertimento muzyka związanego przez krótki czas z Rzecząpospolitą, światowej sławy wirtuoza Johanna Christiana Fischera (1733–1800), oboistę Augusta III i przez rok muzyka Michała Kazimierza Radziwiłła „Rybeńko" w Nieświeżu, ale równie dobrze może to być ślad Czecha Wolberta Fischera, wirtuoza harfy i klawesynu, który przez siedem lat związany był z Rzecząpospolitą[52], a w 1782 r. z powodzeniem koncertował w warszawskich Łazienkach[53].

41 J. Mysliveček, aria *B-dur Se il mio duol* z opery seria *L'Ipermestra* (Florencja 1769) i *Es-dur Se tutti i mali miei* z opery seria *Demofoonte* (Wenecja 1769) w katalogu sanguszkowskim odpowiednio pod numerami 2 i 8 (pod tym ostatnim bez atrybucji autorskiej).

42 C.H. Graun, aria *Se un altro amor m'accende* z opery *Artaserse.* W katalogu sanguszkowskim pod numerem 7 z błędną atrybucją – „Haysse".

43 A. Sacchini, aria *D-dur Tutto sdegno nella faccia* z opery buffo *La contadina in corte* (Rzym 1765), w katalogu Sanguszków pod numerem 1.

44 W katalogu Sanguszków pod numerem 4.

45 F. Asplmayer, divertimento *D-dur* (RieA deest) i divertimento *C-dur* (RieA deest). W inwentarzu Sanguszków odpowiednio nr 4 i 17.

46 L. Hoffman, divertimento *D-dur*, por. RISM A/II: 190021710 oraz Trio *C-dur*, por. RISM A/II: 500027122 w katalogu Sanguszków omyłkowo przypisywane jest C.J. Toeschiemu. W inwentarzu Sanguszków dzieła odpowiednio pod nr 7 i 12.

47 C.J. Toeschi, kwintet *C-dur* (DTB 16 C 4, LeeT V:1). W inwentarzu Sanguszków nr 2.

48 J. Haydn, *Cassatio* (*Divertimento*) *G-dur* (Hob II: G1). W inwentarzu Sanguszków nr 5.

49 J.Ch. Kellner, kwartet *a-moll*, przypisywany też J. Haydnowi, por. RISM A/II: 450000953. W inwentarzu Sanguszków nr 9.

50 J.A. Filtz (Fils), trio *D-dur* (DTB 16 D 5). W inwentarzu Sanguszków nr 16.

51 Nikolaus Delius, *Wenceslao Zimmermann, Domenico Mancinelli. 48 Capricci per flauto traverso solo*, Firenze 2000, s. 1–16.

52 *Dictionnaire historique des Musiciens*, red. A.E. Choron, F.J.-M. Fayolle, Paris 1810 t. 1, s. 231.

53 A. Żórawska-Witkowska, *Muzyka na dworze i w teatrze*, op. cit., s. 326.

Część ostatnia inwentarza to dwadzieścia jeden kompozycji przeznaczonych na klarnet. Zanotowano tu trzy utwory Valentina Roesera (1735?–82), niemieckiego klarnecisty i kompozytora działającego we Francji, dwie kompozycje Macieja Kamieńskiego (tu znów zapisano nazwisko w brzmieniu „Kaminski"). Sześć kompozycji ma adnotację autorską „Simon". Niestety, trudno ustalić, kto mógłby być autorem tych dzieł, bowiem w XVIII w. było kilku twórców o tym nazwisku. Ponadto odnotowano utwór niejakiego Caidaniego – najpewniej chodzi o Kajetana Mayera, zwanego Gaetano (Caitani, Gaitani) (zm. 1792) – kompozytora i kapelmistrza teatru warszawskiego i dworu królewskiego. Odnajdziemy tu także utwory oznaczone nazwiskiem Grensci i Bunnasconi – być może w tym ostatnim przypadku chodzi o kompozycję włoskiego twórcy Andrea Bernasconiego (1706–84), autora licznych dzieł operowych – oraz dwie kompozycje z monogramem G.O., których nie udało się rozszyfrować. W tej części katalogu pozycję 14 (poczynając od pierwszej z dwóch kompozycji Kamieńskiego) i dalsze zapisała tzw. „druga ręka".

Jak wynika z zachowanego inwentarza, na koncertach organizowanych na dworze Sanguszki najczęściej grywano symfonie i uwertury operowe. Tu, podobnie jak w innych ośrodkach Rzeczypospolitej, chętnie wykonywano dzieła twórców cieszących się dużą popularnością w całej Europie, przede wszystkim kompozycje symfoniczne Carla Dittersa von Dittersdorf i Josepha Haydna, a także Johanna Baptista Vanhala. Dużej popularności kompozycji symfonicznych Carla Dittersa von Dittersdorf w Rzeczypospolitej dowodzą licznie dziś zachowane odpisy jego dzieł przechowywane w różnych kolekcjach, przede wszystkim w zbiorach paulinów na Jasnej Górze[54]. Na dworze księcia Sanguszki chętnie grywano też twórczość symfoniczną Johanna Antona Filtza i Carla Josepha Toeschiego. Przy porównaniu repertuaru symfonicznego wykonywanego na przykład u Sanguszków i przez paulinów na Jasnej Górze[55], w kilku przypadkach natkniemy się na te same kompozycje: dwie symfonie Carla Dittersa von Dittersdorf[56] i dwie Josefa Myslivečka[57], po jednej symfonii Johanna

54 Wiemy o dwudziestu trzech symfoniach Carla Dittersa von Dittersdorf zachowanych bądź wzmiankowanych jedynie w inwentarzach w sześciu ośrodkach Rzeczypospolitej (w zbiorach paulinów na Jasnej Górze, klasztorze Dominikanów w Gidlach, opactwie oo. Cystersów w Krakowie-Mogile, w zbiorach kościoła kolegiackiego Św. Anny w Krakowie, w zbiorach kolegiaty pw. św.św. Piotra i Pawła w Pilicy, klasztorze Benedyktynek w Sandomierzu), por.: Remigiusz Pośpiech, „Recepcja muzyki Carla Dittersa von Dittersdorfa w Polsce w XVIII i pierwszej połowie XIX wieku", w: *Carl Ditters von Dittersdorf. Z życia i twórczości muzycznej*, red. Piotr Tarlinski, Hubert Unverricht, Opole 2000; zob. także Beata Stróżyńska, *Symfonia w XVIII-wiecznej Polsce*, Łódź 2015.

55 Kapelę jasnogórską i wykonywany przez nią repertuar w II poł. XVIII w. wybrano jako reprezentacyjne jeśli chodzi o repertuar kapel klasztornych w Rzeczypospolitej.

56 Symfonia *C-dur* (KreD 32, GraDi C7), symfonia *D-dur* (GraDi D41), por.: Paweł Podejko, *Katalog tematyczny rękopisów i druków muzycznych kapeli wokalno-instrumentalnej na Jasnej Górze*, Kraków 1992, s. 116, 117. Ponadto symfonia *D-dur* (GraDi D41) przetrwała także w zbiorach opactwa oo. Cystersów w Krakowie-Mogile (PL-MO, sygn. 942), natomiast symfonia *C-dur* (KreD 32, GraDi C7) w zbiorach benedyktynek sandomierskich, zob. Biblioteka Diecezjalna w Sandomierzu (PL-SA. sygn. A I (1 nr 1)).

57 J. Mysliveček: symfonia *C-dur* (EvaM 10: C14), symfonia *Es-dur* (EvaM 10: Es 6), por.: P. Podejko, *Katalog tematyczny*, op. cit., s. 401, 581.

Baptista Vanhala[58] i Pierre'a van Maldere'a[59]. Na Jasnej Górze nie wykonywano w XVIII w. uwertur operowych, natomiast biblioteka teatru publicznego w Warszawie zawierała w swoich zbiorach partytury oper André Ernesta Modeste'a Grétry'ego *Le Huron* i *Sylvain*, Floriana Leopolda Gassmanna *Il Viaggiatore ridicolo* i Baldassare Galuppiego *La calamità de'cuori*[60]. Wiadomo także, że bliżej nieokreślona opera buffo André Ernesta Modeste'a Grétry'ego oraz jakaś opera i kilkanaście symfonii Bacha (być może Johanna Christiana) znajdowały się w zbiorach Michała Kazimierza Ogińskiego w Słonimiu[61].

Tab. 1. Repertuar symfoniczny w wybranych ośrodkach Rzeczypospolitej

Ośrodki:		Sławuta[62]	Słonim	Jasna Góra	Warszawa[63]
1.	Carl Ditters von Dittersdorf	12	9	17	3
2.	Joseph Haydn[64]	4 (+2)	9 (+1 uwertura)	19	26
3.	Johann Baptist Vanhal	3	7	4	9
4.	Carl Joseph Toeschi	3	9	4	
5.	Johann Christian Bach	3 (uwertury)	12	2	
6.	Karl Friedrich Abel	1	6	3	
7.	Johann Stamitz	1	wiele	1	
8	Václav Pichl	1	10		1
9.	Josef Mysliveček	7		1	
10.	Franz Asplmayer	1		2	
11.	Leopold Hoffmann	1		2	
12.	Pierre van Maldere	1		9	
13.	Anton Neumann	1		1	
14.	Giuseppe Pasqua	1		1	2 opery
15.	Johann Anton Filtz	6	18		
16.	François-Joseph Gossec	1	19		
17.	André Ernest Modeste Grétry	2 (uwertury)	1 (opera)		2 (opery)
18.	Florian Leopold Gassmann	1 (uwertura)			1 (opera)
19.	Niccolò Piccinni	1 (uwertura)			
20.	Maciej Kamieński	1			6 oper
21.	Antoni Weinert	2			2 opery
22.	Jan Engel		6	10	

58 J.B. Vanhal, symfonia *C-dur* (Bryan C1), por.: P. Podejko, *Katalog tematyczny*, op. cit., s. 583.
59 P. van Maldere, symfonia *C-dur* (RomM 51), por.: ibid., s. 363.
60 Por.: A. Żórawska-Witkowska, *Muzyka na dworze i w teatrze*, op. cit., s. 213, 205, 204.
61 Andrzej Ciechanowiecki, *Michał Kazimierz Ogiński und sein Musenhof zu Slonim*, Köln 1961, s. 141, 143, 148.
62 Od 1720 r. Sławuta była siedzibą rodu Sanguszków.
63 Zbiory biblioteki teatru publicznego w Warszawie, por.: A. Żórawska-Witkowska, *Muzyka na dworze i w teatrze*, op. cit., s. 248–250.
64 Jego symfonie były także w posiadaniu dworu radziwiłłowskiego w Nieświeżu i Antoniego Tyzenhauza w Grodnie.

Znacznie trudniej jest znaleźć wspólny mianownik, jeśli chodzi o pozostały repertuar koncertowy wykonywany na dworze Sanguszki – koncerty solowe, divertimenta, arie czy utwory z udziałem klarnetu. Częściowo dzieje się tak dlatego, że dane na ten temat w odniesieniu do innych istotnych ośrodków kulturalnych Rzeczypospolitej w zasadzie nie istnieją.

W przypadku koncertów solowych nie odnaleziono podobieństwa z repertuarem wykonywanym w Słonimiu, o którym wiemy bardzo niewiele (grywano tam koncerty Giovanniego Battisty Martiniego (1706–84), Luigiego Boccheriniego (1743–1805) oraz koncerty skrzypcowe bliżej nieznanych twórców[65]), czy w Warszawie, gdzie wykonywano harfowe i klawesynowe koncerty Wolberta Fischera czy koncerty skrzypcowe Ivana Jarnovića[66] – wirtuozów bawiących w stolicy. Podobnie jest w przypadku repertuaru wykonywanego przez śpiewaków. O ariach śpiewanych za czasów Stanisława Augusta w Warszawie nie wiemy w zasadzie nic – przetrwała wzmianka jedynie o arii sopranowej z *Didone abbandonata* Pasquale Anfossiego[67] – mimo niewątpliwie często prezentowanego repertuaru tego typu. Katalog muzykaliów w Słominiu poświadcza obecność w książęcej kolekcji obszernego zbioru arii (łącznie blisko dwieście pozycji), opisuje je jednak nieprecyzyjnie (np. „arie i duety 89 różnych autorów")[68], co nie pozwala dokonać porównania z repertuarem wykonywanym na dworze Sanguszki.

Jeśli chodzi o repertuar kameralny, to – w miejsce grywanych na dworze Sanguszki dzieł Leopolda Hoffmanna, Franza Asplmayera, Domenica Mancinellego i Josepha Haydna – w Słonimiu preferowano kompozycje Luigiego Boccheriniego (łącznie prawie dwadzieścia kwartetów, kwintetów i sekstetów), Johanna Baptista Vanhala, Williama Jacksona (1730–1803), Christiana Ernsta Grafa i Georga Philippa Telemanna (1681–1767)[69].

Wyodrębnienie w spisie sanguszkowskim dzieł przeznaczonych na klarnet nie jest znane z innych katalogów muzykaliów z terenu Rzeczypospolitej. Klarnet, zyskujący od połowy XVIII w. coraz większą popularność, dopiero w latach pięćdziesiątych XVIII w. wykorzystywany był w Paryżu i Londynie jako instrument przeznaczony do gry solistycznej i instrument orkiestrowy podczas publicznych koncertów[70]. Tymczasem wiadomo, że już w 1710 r. dwór książęcy w Gronsfeld zamówił wykonanie instrumentu w Norymberdze w pracowni Johanna Christopha Dennera (1655–1707). Następne wzmianki o użyciu klarnetów w zespołach dworskich pochodzą z Koblen-

65 A. Ciechanowiecki, op. cit., s. 141, 144, 151.
66 A. Żórawska-Witkowska, *Muzyka na dworze i w teatrze*, op. cit., s. 257.
67 Ibid.
68 A. Ciechanowiecki, op. cit., s. 146.
69 Ibid.
70 Podczas koncertu publicznego klarnet jako instrument solowy po raz pierwszy został użyty w Paryżu w 1750 r. podczas Concert Spirituel, a rok później w New Haymarket Theatre w Londynie, por.: Albert Rice, „The Baroque Clarinet in Public Concerts, 1726–1762", *Early Music* 16 (1988) nr 3, s. 388–395.

cji z połowy lat trzydziestych XVIII w., natomiast w zespole dworskim w Kolonii w 1748 r. odnotowano dwóch zatrudnionych tam na stałe klarnecistów[71]. W Rzeczypospolitej instrument ten najwcześniej odnotowano pod koniec lat siedemdziesiątych XVIII w. na Jasnej Górze, a nieco później w Poznaniu. W 1779 r. zakupiono dwa klarnety dla kapeli jasnogórskiej[72]. Z lat 1779–87 pochodzą też pierwsze kompozycje przeznaczone na ten instrument twórcy związanego z zespołem paulinów na Jasnej Górze Franciszka Kotrycza, który w dwóch ariach użył klarnetów w stroju *B*[73]. O zainteresowaniu i modzie na ten wciąż stosunkowo nowy pod koniec XVIII w. instrument może świadczyć wyodrębnienie w spisie muzykaliów rodziny Sanguszków działu kompozycji klarnetowych. Wiadomo, że na dworze księcia Hieronima Janusza już pod koniec lat sześćdziesiątych XVIII w. zatrudniano dwóch muzyków-klarnecistów[74]. Być może także ktoś z rodziny Sanguszków grywał na tym instrumencie, jak na przykład Michał Kazimierz Ogiński[75] czy Karol Stanisław Radziwiłł „Panie Kochanku" (ten ponoć wyjątkowo marnie), bądź po prostu lubiano posłuchać kompozycji z udziałem klarnetu, stąd liczniejsza kolekcja dzieł przeznaczonych na ten instrument. Kompozycje przeznaczone na klarnet w inwentarzu Sanguszków zakładają użycie instrumentu w stroju *B*, *C* i *A* – najczęściej w tym czasie budowanych odmian klarnetu.

Inwentarz muzykaliów rodziny Sanguszków jest jednym z nielicznych spisów muzykaliów, które przetrwały do naszych czasów. Z II poł. XVIII w. dysponujemy jeszcze dwoma inwentarzami zbiorów muzycznych będących w posiadaniu kapel dworskich: zespołu księcia Wacława Rzewuskiego (1706–79) w Podhorcach z 1769 r.[76] i księcia Michała Kazimierza Ogińskiego w Słonimiu z 1801 roku.

Inwentarz z Podhorców (obecnie Pidhirtsi na Ukrainie) zawiera czterdzieści jeden pozycji dotyczących muzykaliów (*Regestr Papierow muzykalnych spisany die 20 Augusti 1769 Anno w Podhorcach*), a większość z nich odnotowuje wiele, a nie jedną kompozycję. Zachowany wykaz muzykaliów to w głównej mierze dzieła, które wykonywali książę i jego małżonka, bądź które dla nich grywano, bowiem w zdecydowanej większości dotyczy kompozycji przeznaczonych na flet poprzeczny (łącznie około dwustu) bądź skrzypce (łącznie dwadzieścia-trzydzieści utworów), na których to instrumentach, jak wiadomo, para książęca chętnie i dobrze grała. Zdecydowa-

71 A. Rice, op. cit., s. 391, 392.

72 Paweł Podejko, *Kapela wokalno-instrumentalna na Jasnej Górze*, Warszawa 2001, s. 187–206.

73 Patryk Frankowski, Alina Mądry, *W służbie sacrum: z kultury muzycznej Jasnej Góry i Poznania w XVIII wieku*, Poznań 2012, s. 96, 97.

74 „1768 rok. Klarynecistom na najęcie stancyi rocznie podług kontraktu wypłaciłem…. 108 zł", w: ANK, O/W, ASang, rkp. 670, fol. 80, tamże fol. 69: „Lubartów, 1 Jan 1769: Waltornistom dwóm … 144 zł/ Klarynecistom dwóm… 108 zł".

75 W zbiorach księcia była kolekcja czternastu klarnetów w różnych strojach i odmianach rejestrowych, por.: A. Ciechanowiecki, op. cit., s. 136.

76 *Regestr Papierow muzykalnych spisany die 20 Augusti 1769 Anno w Podhorcach*, w: AGAD, zbiór Czołowskiego, nr 429, fol. 169–171.

na większość zapisów w inwentarzu pozbawiona jest atrybucji autorskich. Jedyne autorskie adnotacje, które pojawiają się na początku spisu, to repertuar wykonywany raczej na dworze ojca księcia, Stanisława Mateusza Rzewuskiego (1662–1728): kompozycje Giovanniego Battisty Pergolesiego (1710–36) *Stabat Mater, Salve Regina, Miserere* oraz motety *Surgit* i *Alti coles*, dwadzieścia cztery utwory – litanie, msze, motety – Giovanniego Antoniego Riccieriego (1679–1746), kapelmistrza na dworze ojca księcia Wacława, czy też dziewięćdziesiąt osiem arii i motetów ze zbiorów Stefana Jaroszewicza – kastrata ojca księcia[77].

Inwentarz Rzewuskich, choć dokumentuje ogromny, znacznie większy niż sanguszkowski zbiór muzykaliów, jest mało dokładny, co nie pozwala dziś ustalić, co w Podhorcach grywano. Podobnie wygląda sprawa z inwentarzem ze Słonimia. Był to jeszcze większy od podhoreckiego zbiór nut, który w spisie zajął około 170 pozycji, a większość z zapisów zawierała po kilkanaście bądź kilkadziesiąt pozycji. W inwentarzu księcia Ogińskiego wprawdzie stosunkowo często oznaczano autora bądź tytuł dzieła, jednak znaczna część zapisów takich adnotacji nie posiada. Ponadto zapisy typu „6 symfonii Dittersdorfa" niekoniecznie umożliwią zidentyfikowanie, o jakie dzieła autorowi inwentarza chodziło konkretnie. W tym kontekście – dzięki zapisowi nutowemu pierwszych taktów utworu – inwentarz muzykaliów rodziny Sanguszków jest wyjątkowy, jako że umożliwia w znacznym stopniu precyzyjne ustalenie wykonywanego na dworze książęcym repertuaru. Jest to jeden z nielicznych tego typu zapisów (ze względu na obecność incipitów muzycznych) z terenu Rzeczypospolitej[78]. Inwentarz Sanguszków zawiera jednak sporo błędów, jeśli chodzi o wpisane w inwentarzu atrybucje autorskie. Wynikało to najpewniej z tego, że spis sporządzano, opierając się na materiale nutowym, który nie zawsze miał karty tytułowe. Mogły to być pojedyncze druki bądź też rękopiśmienne odpisy kompozycji, które w bibliotece książęcej scalono w tzw. „klocek" i oprawiono u introligatora, jak to się powszechnie działo na przełomie XIX i XX w. z muzykaliami Sanguszków[79]. Wówczas łatwo było o pomyłkę i wpisanie nazwiska twórcy z druku poprzedzającego anonimową kompozycję.

Do kogo z rodziny Sanguszków mógł należeć opisany powyżej inwentarz? Repertuar muzyczny odnotowany w spisie powstawał w głównej mierze w latach sześćdziesiątych–dziewięćdziesiątych XVIII w., a do zbiorów sanguszkowskich mógł trafiać sukcesywnie od mniej więcej połowy lat sześćdziesiątych XVIII w. do końca stulecia.

77 Dla porządku należy dodać, że odnotowano też *Festantes Lire* – motet włoskiego twórcy Antonia Palelli (1692–1761), por. AGAD, zbiór Czołowskiego, nr 429, fol. 169.

78 Inwentarz muzykaliów należących do zbiorów kolegiaty sandomierskiej z 1793 r., który zachował się w zbiorach Biblioteki Diecezjalnej w Sandomierzu (PL-SA, 953), zawiera zapis partii głosu skrzypiec i basu czterdziestu dziewięciu kompozycji, por. Alina Mądry, *Historia muzyki polskiej*, *Barok: 1697–1795*, t. 3, cz. 2, Warszawa 2013, s. 399.

79 Por. zbiory muzykaliów sanguszkowskich z XIX–XX w. przechowywane w zbiorach Miejskiej Biblioteki Publicznej w Tarnowie, Oddział Starych Druków i Książki XIX wieku.

Opisane muzykalia prawie na pewno nie były własnością Barbary z Duninów Sanguszkowej (1718–91), wśród której papierów spis odnaleziono. Wiadomo bowiem, że po 1733 r. na dworze Pawła Karola Sanguszki (1680–1750) i Barbary (ślub 17 IV 1735 r., Warszawa) nie utrzymywano stałego zespołu muzycznego, wynajmując okazjonalnie muzyków, a księżnę pochłaniała przede wszystkim aktywność literacko-teatralna. Odnotowane zbiory muzykaliów musiały zatem należeć do któregoś z dzieci Pawła Karola Sanguszki, na co wskazuje też zawarty w spisie muzykaliów repertuar pochodzący, jak wspomniano, z II poł. i końca XVIII wieku. Wśród czterech synów Sanguszki: Janusza Aleksandra (1712–75), Józefa Paulina (1740–81), Hieronima Janusza (1743–1812) i Janusza Modesta (1749–1806), należałoby wziąć pod uwagę, jako ewentualnych właścicieli kolekcji muzykaliów, przede wszystkim dwóch najmłodszych – Hieronima Janusza i Janusza Modesta – a to ze względu na czas, w którym żyli i działali. Zarówno jeden, jak i drugi byli miłośnikami sztuki. Najmłodszy, Janusz Modest, był zainteresowany architekturą i nauką gry na gitarze i skrzypcach, którą pobierał podczas pobytu w Metz pod koniec lat sześćdziesiątych XVIII w.[80]. Natomiast Hieronima Janusza, właściciela ogromnego majątku, stać było na utrzymywanie kilkunastoosobowej nadwornej kapeli, która działała na jego dworze w Sławucie w l. 1768–89 (o czym wspominał już Zbigniew Chaniecki)[81]. W tej sytuacji należy wstępnie przyjąć, że to on, a nie jego młodszy brat, był właścicielem odnalezionego inwentarza i zbiorów muzycznych.

Zespół księcia Hieronima Janusza składał się z miejscowych artystów, których liczba wahała się od ośmiu od dwunastu osób[82]. Kierownikiem muzycznym zespołu księcia do początku lat osiemdziesiątych XVIII w. był bliżej nieznany Gotlib (Gotlieb)[83], którego w obowiązkach kapelmistrzowskich w l. 1784–88 zastąpił Huber (Hueber, Hüber)[84], a po śmierci tego ostatniego (w czerwcu 1788 r.)[85] funkcję kierownika zespołu pełnił Jan Kamiński[86]. Nazwiska tych muzyków mówią, niestety, niewiele. Jeśli chodzi o Hubera warto wspomnieć, że na dworze najpierw ministra Heinricha Brühla, a następnie Augusta III w Warszawie, działał altowiolista o tym nazwisku. Johann Huber, jak podaje Alina Żórawska-Witkowska, związany był ze stolicą najpewniej w l. 1740–45, po czym przeszedł do drezdeńskiego zespołu muzycznego króla[87].

80 Maria Czeppe, „Janusz Modest Sanguszko (1749–1806)", w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 34, s. 492–494.

81 Z. Chaniecki, op. cit., s. 84–96.

82 „Expens podstolińska 24 Juny 1784. Kapela: Huberowi kapelmistrzowi, kapelistom 11", w: ANK, O/W, ASang, rkp. 784, fol. 17.

83 „Expensa ad 9 Aprilis ad 23 eiusdem 178…[bez daty rocznej] P. Gotlibowi kapelmaystrowi w moc kapitulacyi…108 zł", w: ANK, O/W, ASang, teka 491/12, fol. 81.

84 ANK, O/W, ASang, rkp. 784, fol. 17.

85 „Expens potoczny 24 Juny ad 17 Julii 1788 Sławuta: Na pogrzeb Hueber kapelmaystra i na msze za duszę tegoż… 108 zł", w: ANK, O/W, ASang, teka 573/5, fol. 3.

86 „Regestr wydanych pieniędzy podług niżej specyfikacyi […] 6 Febr. 1789, Sławuta: Kamieńskiemu kapelmaystrowi …36 zł", w: ANK, O/W, ASang, teka 573/5, fol. 227.

87 Alina Żórawska-Witkowska, *Muzyka na polskim dworze Augusta III*, cz. 1, Lublin 2012, s. 173–175, 196.

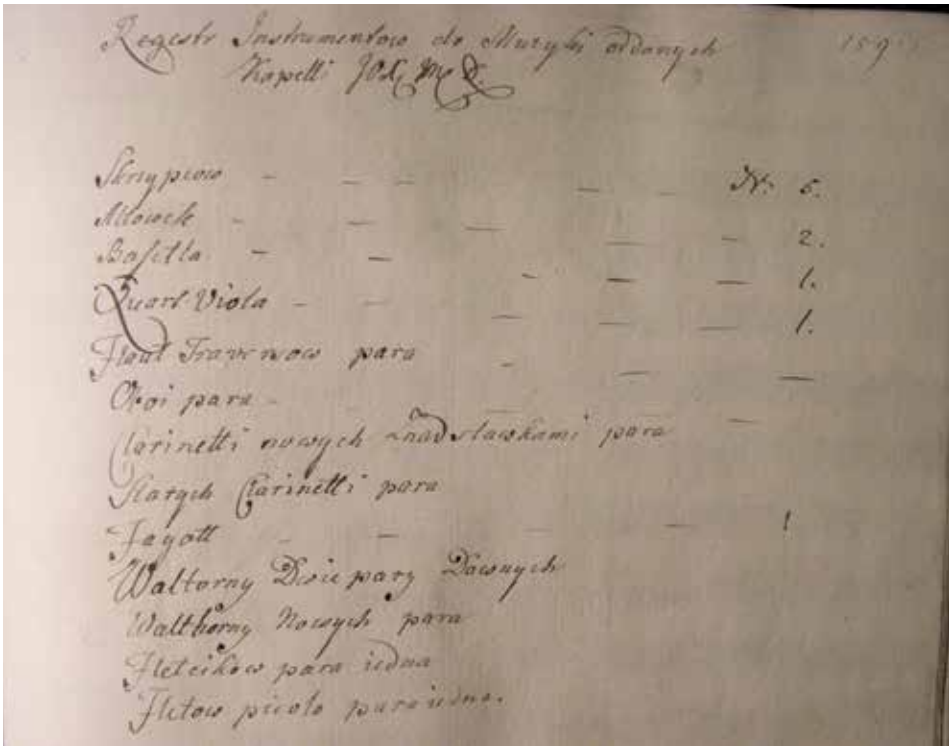

Il. 1. ANK, O/W, ASang, rkp. 1030, fol. 159r. *Regestr Instrumentow do Muzyki oddanych Kapeli JOXMD.*

W Dreźnie muzyk z pewnością działał do 1764 r.[88], a po tym terminie wiadomości o nim nie ma. Ponieważ wiadomo, że po śmierci August III zmienił się klimat, jeśli chodzi o wspieranie muzyki na dworze elektora Saksonii, można przypuścić, że znający Rzeczpospolitą muzyk poszukiwał tu zatrudnienia i być może został zaangażowany na stanowisko kapelmistrza właśnie u Sanguszki. Na to jednak nie ma, póki co, żadnych dowodów.

Wśród muzyków Hieronima Janusza Sanguszki w drugiej połowie lat osiemdziesiątych odnajdziemy ponadto[89]: Kazimierza Kamińskiego (syna Jana)[90], Józefa i Antoniego Galickich, Błażewicza, Borowskiego, Brzozowskiego, Rodzińskiego, Ko-

88 R. Eitner, op. cit., t. 5, s. 221. Por. też: Janice B. Stockigt, „The court of Saxony-Dresden", w: *Music at German courts, 1715–1760. Changing artistic priorities*, red. Samantha Owens, Barbara M. Reul, Janice B. Stockigt, Woodbridge 2011, s. 42, 43.

89 *Tabela opłaty rocznej a 1 Juli 1788 ad eiusdem 1789*, w: ANK, O/W, ASang, teka 573/5, fol 263.

90 „Expens potoczna 28 Xbris 1787 ad 10. Febr. 1788/ Kamiński kapel: z synem….90", w: ANK, O/W, ASang, teka 573/1, fol. 83–85.

strzewskiego[91], Malczewskiego, Świdzińskiego, Bajkowskiego. Z notki, która ukazała się w prasie w 1780 r., wynika, iż część muzyków zespołu specjalizowała się w grze na kilku instrumentach. Poszukiwani bowiem zbiegowie z dworu Sanguszki, jak informowano w *Suplemencie do Gazety Warszawskiej*, Wojciech Graczyński, Wojciech Kleczkowski i Borowski byli młodymi muzykami w wieku od dziewiętnastu do dwudziestu czterech lat, którzy potrafili grać na fagocie, skrzypcach, waltorni i organach (a Borowski także śpiewać)[92]! Wiadomo także o specjalizacjach muzycznych wybranych artystów księcia, działających w zespole w drugiej połowie lat osiemdziesiątych. I tak na przykład muzyk Rodziński grywał na skrzypcach i fagocie[93], Józef Galicki na klarnecie, a jego krewny Antoni Galicki na skrzypcach, Brzozowski na fagocie, Kostrzewski na altówce, a Borowski, jak już wspominano, na skrzypcach, ale też na oboju i klawesynie.

Dwunastoosobowy zespół muzyczny Hieronima Janusza Sanguszki był stosunkowo niewielki, zwłaszcza gdy porównamy go z orkiestrami działającymi w II poł. XVIII w. na większych dworach magnackich Rzeczypospolitej. Zdecydowanie liczniejsze kapele składające się w przewadze z muzyków miejscowych (Polaków, Białorusinów i Litwinów) grających na kilku instrumentach odnajdziemy m.in. w Grodnie u Antoniego Tyzenhauza (w l. 1779–80 działał tu prawie czterdziestoosobowy zespół)[94], w Nieświeżu u Karola Stanisława Radziwiłła „Panie Kochanku" (w roku 1780 zespół, w zdecydowanej większości składający się z miejscowych muzyków, liczył około dwadzieścia osób, a w l. 1787–90 – już ponad czterdzieści)[95], czy w Słonimiu u Michała Kazimierza Ogińskiego (w 1776 r.[96] działało tu pięćdziesięciu trzech muzyków).

Skład zespołu księcia Sanguszki można odtworzyć na podstawie zachowanego wykazu instrumentów zespołu, niestety też niedatowanego[97]. Wykaz wskazuje na orkiestrę typową dla dwóch ostatnich dekad XVIII stulecia: obok instrumentów kwartetu smyczkowego wymienia on podwójny skład instrumentów dętych: obojów, fletów, klarnetów, waltorni oraz jeden fagot. Takie zespoły zazwyczaj były jednak

91 Por.: *Słownik muzyków polskich*, red. Józef Chomiński, op. cit., t. 1, s. 292: Wojciech Kostrzewski, kompozytor z II poł. XVIII i I poł. XIX w., kompozycje: *Aria de Martyre* na 6 głosów, bas solo, 2 vl, 2 clarini i b.c. (do 1935 r. w archiwum klasztoru cystersów w Obrze); *Requiem ex f* na 9 głosów (1779, do 1935 r. w archiwum cystersów w Grodzisku).

92 29 VII 1780 r., Warszawa, por.: *Muzyka w czasopismach polskich XVIII wieku. Okres stanisławowski (1764–1800)*, opr. Jadwiga Szwedowska, Kraków 1984, s. 215.

93 ANK, O/W, ASang, teka 573/1, fol. 185, 279.

94 Alina Żórawska-Witkowska, „Kapela Antoniego Tyzenhauza w Grodnie", *Muzyka* 22 (1977) nr 2, s. 3–34.

95 Irena Bieńkowska, „Mecenat muzyczny Radziwiłłów w XVIII wieku – od Karola Stanisława do Karola Stanisława «Panie Kochanku» Radziwiłła", *Rocznik Lituanistyczny* 1 (2015), s. 171–183.

96 A. Ciechanowiecki, op. cit., s. 106.

97 *Regestr instrumentów do muzyki oddanych kapeli JOXMcD/ Skrzypców…5/ Altówek… 2/ Basetla…1/ Quartviola…1/ Flauttraversów para/ Oboi para/ Clarinetti nowych z nadstawkami para/ Starych clarinetti para/ Fagot..1/ Waltorny dwie pary dawnych/ Walthorny nowych para/ Flecików para jedna/ Fletów picolo para jedna*, w: ANK, O/W, ASang, rkp. 1030, fol. 159.

obsługiwane przez liczniejszą niż dwunastoosobowa grupa muzyków – najczęściej czternastu-szesnastu artystów.

Dziś trudno ustalić, jaką drogą dwór książęcy pozyskiwał muzykalia. Nielicznie zachowane potwierdzenia zakupu nut jako sprzedawców wskazują na muzyków kapeli[98], a także na bliżej nieznanego pana Machnickiego, np. „Expens potoczna 21 octobris ad 6 novembiris 1787 Sławuta / Machnickiemu za papiery nutowe to jest Koncert 1, Kwintetta 3, Tańców 19 y Kadryllow 8 …70 zł polskich"[99]. Widać z tych urywków informacji, że zachowany inwentarz rodziny Sanguszków nie dokumentuje w pełni materiałów muzycznych, które były do dyspozycji dworskich artystów – nie ma w nim, na przykład, żadnych wzmianek o tańcach. Nazwisko Machnickiego sprowadzającego nuty przywodzi na myśl śpiewaka (dyszkancistę, a później altystę) Marcina Machnickiego, w l. 1788–1803 związanego z kapelą jasnogórską. Wiadomo, że poza obowiązkami muzycznymi usługiwał on sekretarzowi, a następnie prowincjałowi prowincji i dopiero od 1790 r. otrzymywał na Jasnej Górze stałe wynagrodzenie[100]. W rachunkach książęcych nazwisko Machnickiego pojawia się w 1787 i 1788 r., zatem wpisy dotyczą okresu, zanim związał się on z Jasną Górą. Nie można jednak wykluczyć, że, mając kontakty z kapelą jasnogórską, w późniejszych latach pozyskiwał stamtąd część muzykaliów dla książęcego dworu, zwłaszcza repertuar symfoniczny. Jak wcześniej wspomniano, w kilku przypadkach odnajdziemy w zbiorach jasnogórskich i sanguszkowskim inwentarzu te same kompozycje symfoniczne.

Hieronim Janusz Sanguszko, jak wynika z ówczesnej prasy, chętnie oddawał się rozrywkom muzyczno-teatralnym, angażując artystów swojego zespołu muzycznego: z lat 1783–87 zachowały się wzmianki o urządzanych przez niego w Sławucie koncertach, wystawieniu podczas czterodniowych obchodów imienin matki księcia, Barbary Sanguszki w grudniu 1783 r. komedii w trzech aktach Feliksa Oraczewskiego (1739–99) *Polak cudzoziemiec w Warszawie* (premiera: Warszawa 1778)[101], wystawieniu pantomimy w karnawale 1786 r. w Dubnie czy uroczystym powitaniu w maju 1787 r. króla Stanisława Augusta w Warszawie z udziałem kapeli[102].

Nie wiadomo, niestety, co stało się z muzykaliami wymienionymi w inwentarzu. Nieliczne osiemnastowieczne druki i rękopisy należące ongiś do familii przetrwały

98 „Expensa potoczna 6 9bris ad 13 Xbris 1787 Sławuta/ Galickiemu kapeliście za papiery nutowe…. 54", w: ANK, O/W, ASang, teka 573/1, fol. 207 250. Por. też: „1 Aug 1786: Za papiery muzyczne…. 12 zł", w: ANK, O/W, ASang, teka 572/11, fol. 50.

99 ANK, O/W, ASang, teka 573/1, fol. 193 albo też: „Expensa potoczna ad 16 Aprilis ad 10 Maji 1788, Sławuta/ Machnickiemu za papiery nutowe i na podwodę …108", w: ibid, teka 573/1, fol. 250.

100 P. Podejko, *Kapela wokalno-instrumentalna*, op. cit., s. 327.

101 „23 XII 1783, Sławuta, […] obchodził z wielką uroczystością imieniny matki swej […] Sam dzień imienin ogłoszony był rano przez muzykę na dętych instrumentach przy odgłosie harmat […]. Po stole był koncert; potem komedyja pod tytułem Polak Cudzoziemiec w Warszawie na teatrum iluminowanym […] Po komedii, dano kolacyją, a po niej bal […]. Trzeciego dnia po obiedzie była przejażdżka sanna i koncert na teatrum. Czwarty dzień zakończył się koncertem i redutami w mieście", *Supl[ement] Do Gaz[ety] Warsz[awskiej]* 1784 nr 1, s. 1, por.: *Muzyka w czasopismach*, op. cit., s. 243.

102 Por. ibid.

w zbiorach Miejskiej Biblioteki Publicznej w Tarnowie, w Dziale Starych Druków. Większość jednak przechowywanej tam kolekcji muzykaliów należących do rodziny Sanguszków pochodzi z XIX i częściowo początku XX wieku. Były one własnością kolejnych przedstawicieli rodziny Sanguszków, w tym przede wszystkim Władysława Hieronima (1803–70) oraz jego pięknej i wykształconej żony Izabeli z Lubomirskich Sanguszkowej (1808–90), a także ich dzieci: rodzeństwa Jadwigi (1830–1918), Romana Damiana (1832–1917) i Heleny (1836–91) Sanguszków, w prostej linii potomków Pawła Karola i Hieronima Janusza[103].

Zachowany inwentarz muzykaliów poświadcza, że za czasów Hieronima Janusza wykonywano w Sławucie znakomity ogólnoeuropejski repertuar, głównie symfoniczny i kameralny, a także dzieła znanych miejscowych twórców. Inwentarz jest świadectwem wysokiej kultury muzycznej dworu Hieronima Janusza Sanguszki, o którego zainteresowaniach i gustach muzycznych dotychczas niewiele było wiadomo, a zachowane w Tarnowie muzykalia dowodzą stałości zainteresowań muzycznych także kolejnych przedstawicieli rodu Sanguszków.

103 W zachowanej kolekcji sporo jest oper i pojedynczych arii, m.in. dzieł Gioachina Rossiniego z dedykacją dla księżnej Izabeli, kompozycji Christopha Willibalda Glucka, André Ernesta Modeste'a Grétry'ego, Vincenza Belliniego, Michaiła Glinki, Giuseppe Verdiego, a także pokaźna kolekcja utworów przeznaczonych do muzykowania salonowego i domowego.

ANEKS

INWENTARZ MUZYKALIÓW

SYMFONIE (64)

1. *Diters a 8, dziesięć sztuk w kupie*	
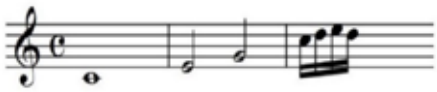
Carl Ditters von Dittersdorf (1739–99)
Symfonia *C-dur* (KreD 32, GraDi C7)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 300000177

2. *Hofman a 8*	
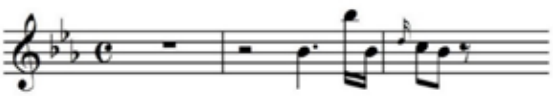
Leopold Hoffmann (1738–93)
Symfonia *Es-dur* (KimH Eb1)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 450001369

3. *Hayden a 8*	
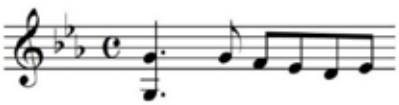
4. *Abel a 8*	
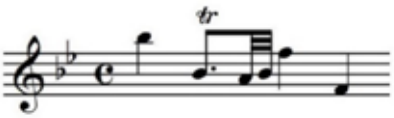
Karl Friedrich Abel (1723–87)
Symfonia *B-dur* (KnaA 8)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 850006942

5. *Diters a 8*	

Carl Ditters von Dittersdorf (1739–99)
Symfonia *B-dur*, op. 11 (KreD 29, KreD 40, GraDi Bb 9)
vl (2), vla (2), b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 600171940

6. *Gassman a 8*	
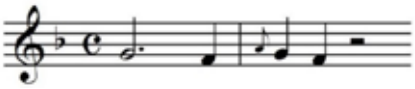
Florian Leopold Gassmann (1729–74)
Uwertura *F-dur* do dramma giocoso *Il Viaggiatore ridicolo* (HilG 137)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 450009516

7. *Bach a 8*	
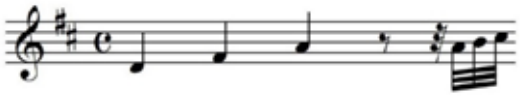
Johann Christian Bach (1735–82)
Uwertura *D-dur* do dramatu muzycznego *Artaserse* (WarB G1, TerB 272/3)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 850006981

8. *Bach a 8*	
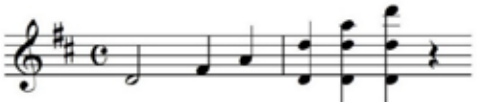
Johann Christian Bach (1735–82)
Uwertura *D-dur*, *pasticcio* B. Galuppiego *La calamità de'cuori* (WarB G 27,TerB 272/2)
vl (2), vla, b, ob (2), fl (ob) (2), cor (2)
RISM A/II: 850002023

9. *Wanhal a 8*	
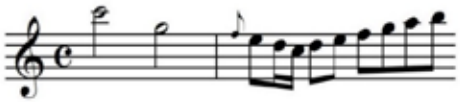
Johann Baptist Vanhal (1739–1813)
Symfonia *C-dur* (BryVa C2)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 570000550

10. *Wanhal a 8*	
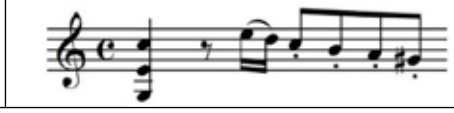
Johann Baptist Vanhal (1739–1813)
Symfonia *C-dur* (BryVa C1)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 850028955

11. *Filtz a 6*	
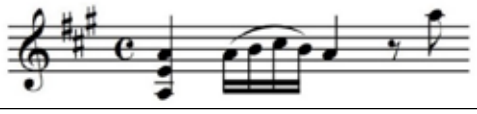
Johann Anton Filtz (1733–60)
Symfonia a 8 *A-dur* (DTB 3/1 A2)
vl (2), vla, fl (2), cor (2), bc
RISM A/II: 150201384

12. *Filtz a 4*	
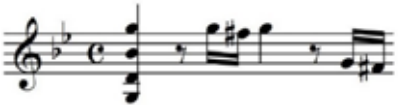
Johann Anton Filtz (1733–60)
Symfonia a 8 *g-moll* (DBT 3/1 g1)
vl (2), vla, b, fl (2)
RISM A/II: 450009470

13. *Filtz a 4*	
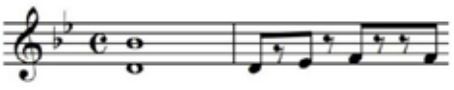
Johann Christian Bach (1735–82)
Symfonia a 8 *B-dur* (DBT 3/1 Bb 1, TerB 280/16, WarB C Inc 1)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)

Symfonia przypisywana Johannowi Christianowi Bachowi (1735–82), Niccolò Jommellemu (1714–74) a także Johannowi Antonowi Filtzowi (1733–60). W większości przypadków RISM A/II uznaje tę kompozycję za dzieło J.Ch. Bacha.
RISM A/II: 450009063, 240002720, 150201216

14. *Filtz a 4*	
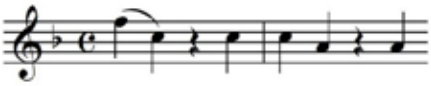
Johann Anton Filtz (1733–60)
Symfonia a 6 *F-dur* (DBT 3/1 F2)
vl (2), vla, fl (2), bc
RISM A/II: 150201217

15. *Filtz a 8*	
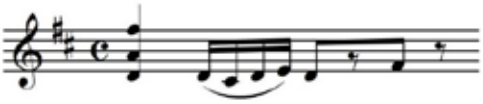
Johann Anton Filtz (1733–60)
Symfonia *D-dur* (DBT 3/1 D1)
vl (2), vla, fl (2), cor (2), bc
RISM A/II: 150201218

16. *Filtz a 8*	
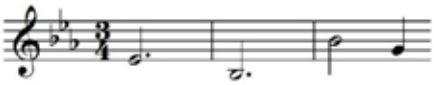
Johann Anton Filtz (1733–60)
Symfonia *Es-dur* (DBT 3/1 Es 3)
vl (2), vla, b, fl (2), cor (2)
RISM A/II: 190021228

17. *Schwindel a 8*	
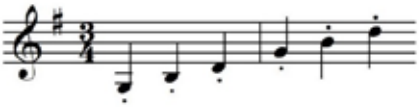
Friedrich Schwindel (1737–86)
Symfonia *G-dur*, op. 1 nr 2 (DowS 4)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 550041116

18. *Schwindel a 8*	
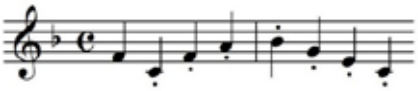
Friedrich Schwindel (1737–86)
Symfonia *F-dur*, op. 1 nr 6 (DowS 8)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 400004397

19. *Schwindel a 8*	
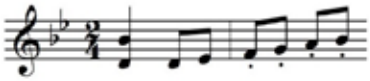
Friedrich Schwindel (1737–86)
Symfonia *B-dur*, op. 1 nr 5 (DowS 7)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 150201584

20. *Schwindel a 8*	
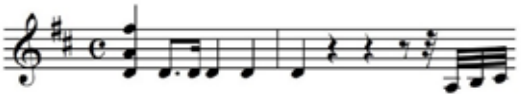
Friedrich Schwindel (1737–86)
Symfonia *D-dur*, op. 1 nr 1 (DowS 3)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 150201587

21. *Schwindel a 8*	
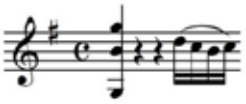
Friedrich Schwindel (1737–86)
Symfonia *G-dur*, op. 1 nr 4 (DowS 6a)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 450004144

22. *Schwindel a 8*	
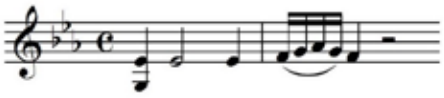
Friedrich Schwindel (1737–86)
Symfonia *Es-dur*, op. 1 nr 3 (DowS 5)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 150201591

23. *Wanhal a 8*	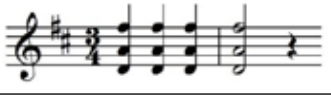

Najpewniej Johann Baptist Vanhal (1739–1813)

24. *Neuman a 8*	
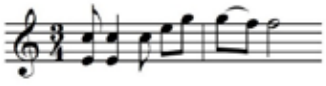
Najpewniej Anton Neumann (1740–76)

25. *Neuman a 6*	
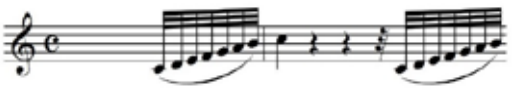
Anton Neumann (1740–76)
Symfonia a 8 *C-dur*
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 603000294

26. *Hayden a 8*	
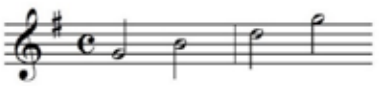
Joseph Haydn (1732–1809)
Symfonia *G-dur* (Hob I: 27)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 450009670

27. *Hayden a 7*	
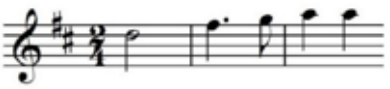
Joseph Haydn (1732–1809)
Divertimento a 8 *D-dur* (Hob II: 8)
vl (2), vla, b, fl (2), cor (2)
RISM A/II: 650004988

28. *Geywey (?) a 8*	
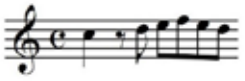
29. *Gallo a 4*	
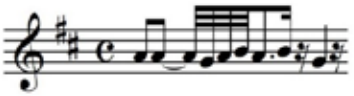
Domenico Gallo (1730–ok. 1768)
Najpewniej kompozycja z antologii *Sei ouverture a piu stromenti* op. 6, Paris, 1758

30. *Neuman a 8*	
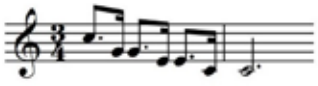
Pierre van Maldere (1729–68)
Symfonia *C-dur* (RomM 51)
vl (2), vla, ob (2), cor (2), bc
RISM A/II: 000140059

31. *Asplmayer a 4*	
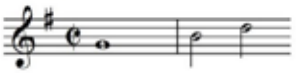
Franz Asplmayer (1728–86)
Symfonia a 8 *G-dur* (RieA 3)
vl (2), b, ob (2), cor (2), a-vla
RISM A/II: 550266257

32. *Pycyni a 6*	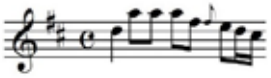

Niccolò Piccinni (1728–1800)
Uwertura a 8 *D-dur* do opery *Le donne vindicate*
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 000107483

33. *Graff a 8*	
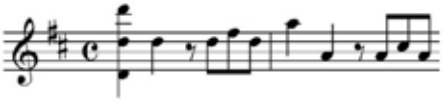
Christian Ernst Graf (1723–1804)
Symfonia *D-dur*
vl (2), vla, vlc, fl (2), cor (2)
RISM A/II: 703003889

34. *Filtz a 8*	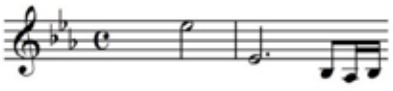

Johann Stamitz (1717–57)
Kompozycja przypisywana także Carlowi Stamitzowi (1745–1800)
Symfonia *Es-dur* (WolS I. Eb-2)
vl (2), vla, b, cl (2), cor (2)
RISM A/II: 240004239

35. *Gossec a 8*	
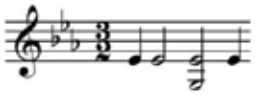
François-Joseph Gossec (1734–1829)
Symfonia *Es-dur* (SacG 58)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 450012143

36. *Wanhal a 8*	
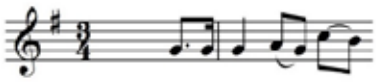
Johann Baptist Vanhal (1739–1813)
Symfonia *G-dur* (BryVa G7)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 600055691

37. *Hayden a 9*	
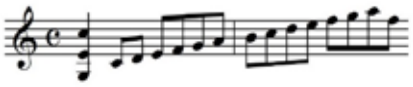
Josef Mysliveček (1737–81)
Symfonia a 8 *C-dur* (EvaM 10: C14)
vl (2), vla, ob (2), cor (2), org
RISM A/II: 450010169

38. *Passqua a 8*	
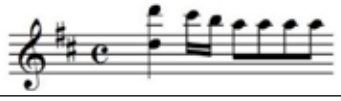
Najpewniej Giuseppe Pasqua (dz. 1762–76)

39. *Jomelli a 7*	
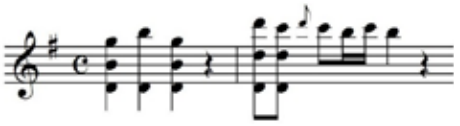
Niccolò Jommelli (1714–74)
Uwertura a 6 *G-dur* do *Talestri* (HelN 163)
vl (2), vla, b, cor (2)
RISM A/II: 603000182

40. *Sarti a 10* [cyfra skreślona]	
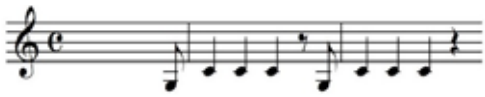
Giuseppe Sarti (1729–1802)
Symfonia a 7 *C-dur*, też jako uwertura do *dramma per musica Vologesco* (1754) oraz do oratorium *La sconfitta de' Cananei* (1766)
vl (2), vla, b, fl (2), tr (2), timp
RISM A/II: 453011476

41. *Bach a 8*	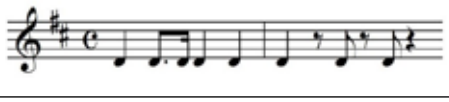

Johann Christian Bach (1735–82)
Uwertura a 8 *D-dur* do *Catona in Utica* (WarB G 2)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 550018244

42. *Hayden a 8*	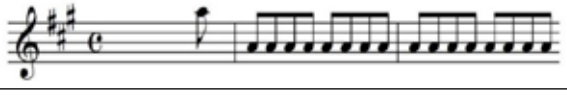

Joseph Haydn (1732–1809)
Feuersymphonie A-dur (Hob I: 59)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 550031280

43. *Hayden a 12*	
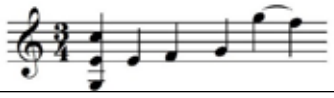
Joseph Haydn (1732–1809)
Symfonia *C-dur* (Hob I: 41)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2), tr (2), timp
RISM A/II: 530001838

44. *Weyhert a 8*	
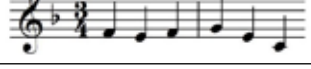
Najpewniej Antoni Weinert (1751–1850)

45. *Weyhert a 8*	
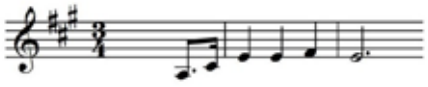
Najpewniej Antoni Weinert (1751–1850)

46. *Anfossi a 8*	
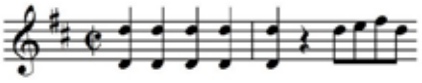
Pasquale Anfossi (1727–97)
Symfonia *D-dur* (JohA D21)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 450200553

47. *Schwindel a 6*	
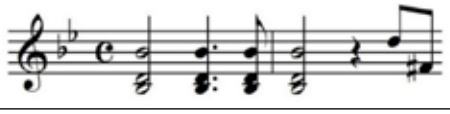
Carl Joseph Toeschi (1731–88)
Symfonia a 8 *B-dur*, op. 1/5 (DBT 3/1 B1)
vl (2), vla, ob (2), cor (2), bc
RISM A/II: 000140183

48. *Filtz a 8*	
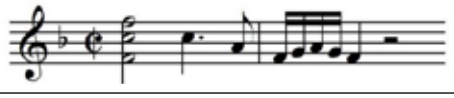
Carl Joseph Toeschi (1731–88)
Symfonia a 11 *F-dur* (MünT 1)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2), fg (2), bc
RISM A/II: 450011367

49. *Hayden a 10*	
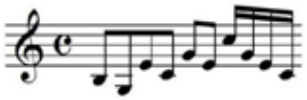
50. *Diters a 8*	
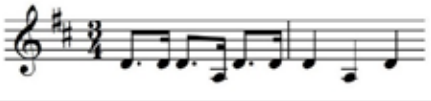
Carl Ditters von Dittersdorff (1739–99)
Symfonia *D-dur* (GraDi D41)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 850028981

51. *Myśliwiec a 8*	
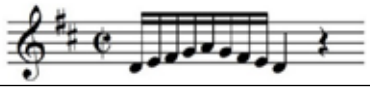
Anonim, uwertura *D-dur*
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 850002436

52. *Myśliwiec a 8*	
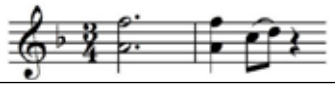
53. *Pichl a 8*	
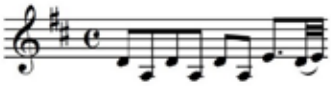
Václav Pichl (1741–1805)
Kompozycja przypisywana także Carlowi Stamitzowi
Symfonia *D-dur*, „Diana" (ZakP 16)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 570000448

54. *Toeshi ouverture a 10* (16?)	
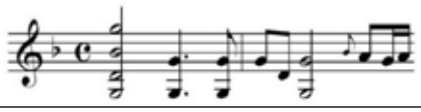
Carl Joseph Toeschi (1731–88)
Symfonia a 8 *G-dur*, op. 3 nr 5
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)

55. *Gretry a 8*	
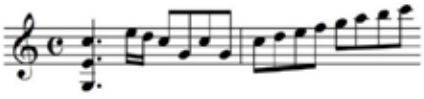
André Ernest Modeste Grétry (1741–1813)
Uwertura *C-dur*, do *comédie mêlée d'ariettes Silvain*
vl (2), vla, vlc, b, ob (2), fag (2), cor (2)
RISM A/II: 400196123

56. *Gretry a 8*	
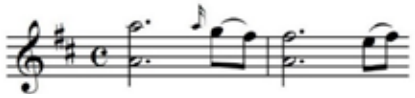
André Ernest Modeste Grétry (1741–1813)
Uwertura *D-dur*, do *comédie mêlée d'ariettes Le Huron*
vl (2), vla, b, fl, ob (2), fag(2), cor (2)
RISM A/II: 450014799

57. *Kaminski a 8*	
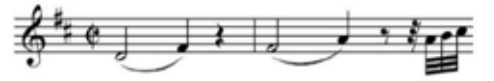
Najpewniej Maciej Kamieński (1734–1821)

58. *Pigmelion*	
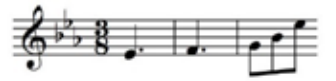
59. *Misliwiecek a 8*	
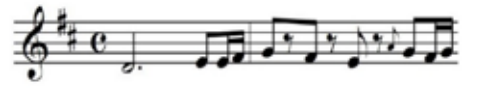
Josef Mysliveček (1737–81)
Symfonia *D-dur* (EvaM 10: D 21)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 550509170

60. *Misliwiecek a 8*	
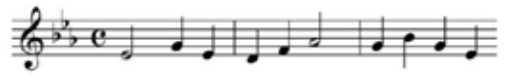
Josef Mysliveček (1737–81)
Symfonia *Es-dur* (EvaM 10: Es 6)
vl (2), vla, b, cl (2), cor (2)
RISM A/II: 450012345

61. *Misliwiecek a 8*	
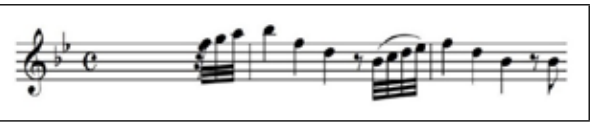
Josef Mysliveček (1737–81)
Symfonia *B-dur* (EvaM 10: Bb 8)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 550509172

62. *Misliwiecek a 8*	
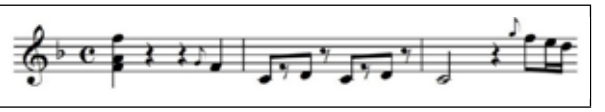
Josef Mysliveček (1737–81)
Symfonia *F-dur* (EvaM 10: F8)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 550509171

63. *Misliwiecek a 8*	
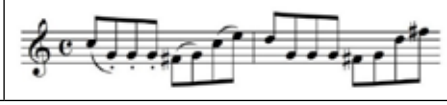
Josef Mysliveček (1737–81)
Symfonia *C-dur* (EvaM 10: C11)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 450012342

64. *Misliwiecek a 8*	
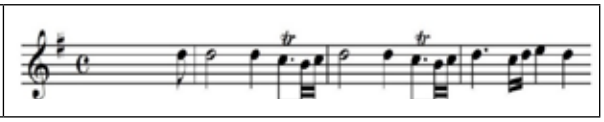
Josef Mysliveček (1737–81)
Symfonia *G-dur* (EvaM 10: G10)
vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 450012347

KONCERTY (18)

1. *Engel a 5*	
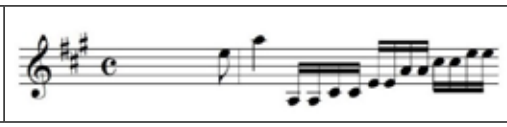
Najpewniej Jan Engel (1771–88)

2. [Brak atrybucji autorskiej] *a 5*	
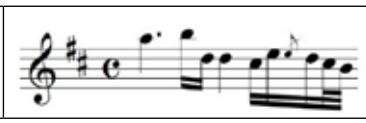
Leopold Hoffmann (1738–93)
Koncert fletowy *D-dur* (GroF 43)
fl solo, vl (2), vla, vlne
RISM A/II: 600176526

3. *Fischer a 5*	
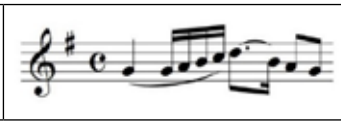
William Reinards (ok. 1700–ok. 1799)
Koncert fletowy *G-dur* (GroF 91)
fl, vl (2), vla, b
RISM A/II: 453002446

4. *Marks a 6*	
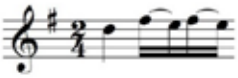
Najpewniej Johann Christian Marks (dz. 1754/55)

5. *Zelisski a 5*	

6. *Hofsman a 7*	
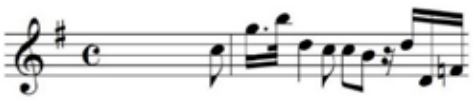
Leopold Hoffmann (1738–93)
Koncert fletowy *G-dur* (GroF 48)
fl solo, vl (2), vla, b, cor (2)
RISM A/II: 450009820

7. [Brak atrybucji autorskiej] *a 5*	
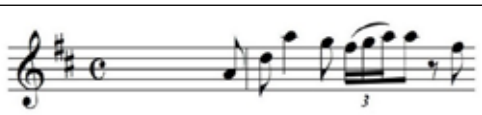
8. [Brak atrybucji autorskiej] *a 5*	
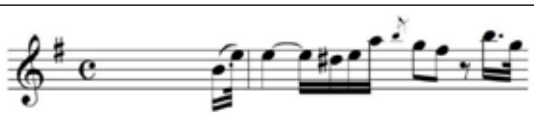
Leopold Hoffmann (1738–93)
Koncert fletowy *e-moll* (GroF 52)
fl solo, vl (2), vla, b, cor (2)
RISM A/II: 450009824

9. [Brak atrybucji autorskiej] *a 4*	

10. [Brak atrybucji autorskiej] *a 7*	
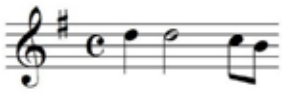
11. [Brak atrybucji autorskiej] *a 7*	
12. [Brak atrybucji autorskiej] *a 7*	
13. *Scapinelli* [brak informacji o liczbie głosów]	
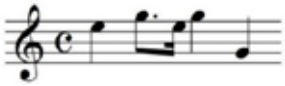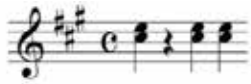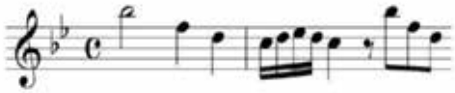
Maddalena Laura Syrmen (1745–1818)
Koncert skrzypcowy *B-dur* (PasS L.3.5.)
vl solo, vl (2), vla, b, fl (2), cor (2)
RISM A/II: 500053158

14. [Brak atrybucji autorskiej, brak informacji o liczbie głosów]	
15. [Brak atrybucji autorskiej, brak informacji o liczbie głosów]	
16. [Brak atrybucji autorskiej, brak informacji o liczbie głosów]	
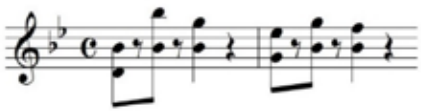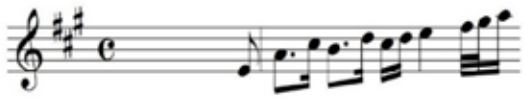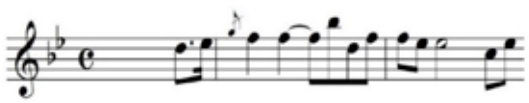
Maddalena Laura Syrmen (1745–1818)
Koncert skrzypcowy *B-dur*, op. 2/1
vl solo, vl (2), vla, bc, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 190024256

17. [Brak atrybucji autorskiej, brak informacji o liczbie głosów]	

18. [Brak atrybucji autorskiej, brak informacji o liczbie głosów]	
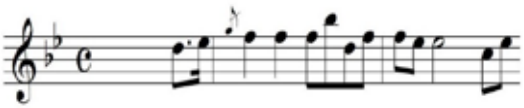
Maddalena Laura Syrmen (1745–1818)
Koncert skrzypcowy *B-dur*, op. 2/1
vl solo, vl (2), vla, bc, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 190024256

ARIE (9)

1. Sachini a 6	
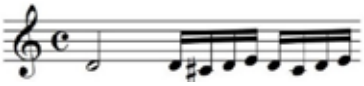
Antonio Maria Gasparo Sacchini (1730–86)
Aria basowa *D-dur Tutto sdegno nella faccia*
B, vl (2), vla, b, ob (2), cor (2)
RISM A/II: 806532810

2. *Mysliwiec a 8*	
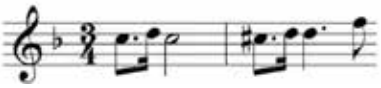
Josef Mysliveček (1737–81)
Aria sopranowa *B-dur Se il mio duol* z opery *L' Ipermestra*
S, vl 1, vl 2, vla (2), b, fl (2)
RISM A/II: 000122992

3. [Brak atrybucji autorskiej] *a 9*	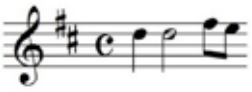

4. *Bortini a 9*	
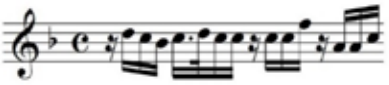
5. [Brak atrybucji autorskiej] *a 9*	

6. [Brak atrybucji autorskiej] *a 9*	

7. *Haysse a 5*	
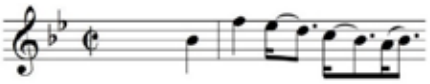
Carl Heinrich Graun (1704–59)
Aria sopranowa *B-dur Se un altro amor m'accende* z opery *Artaserse* (GraunWV B:I:8/14)
S, b
RISM A/II: 452501388

8. [Brak atrybucji autorskiej] *a 8*	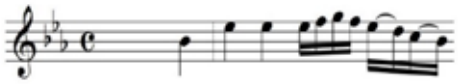

Josef Mysliveček (1737–81)
Aria sopranowa *Es-dur Se tutti i mali miei* z opery *Demofoonte*
S, vl 1, vl 2, vla (2), b, fl (2)
RISM A/II: 000122969

9. [Brak atrybucji autorskiej] *a 5*	
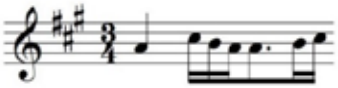
DIVERTIMENTA (19)

1. *Hayden a 5*	
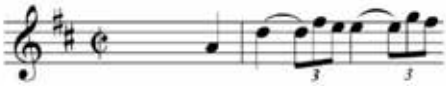
2. *Toeschi a 4*	

Carl Joseph Toeschi (1731–88)
Kwintet *C-dur* (DTB 16 C 4, LeeT V:1)
vl, vla, vlc, b, fl
RISM A/II: 702000524

3. *Fischer a 8*	
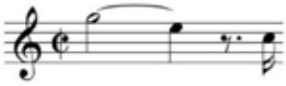
Być może kompozycja Johanna Christiana Fischera, oboisty Augusta III i Michała Kazimierza Radziwiłła „Rybeńko"

4. *Asplmajer a 4*	

Franz Asplmayer (1728–86)
Divertimento *D-dur* (RieA deest)
vl (2), vla, b
RISM A/II: 550266192

5. *Hayden a 9*	
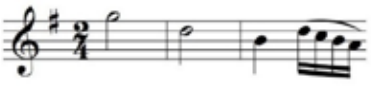
Joseph Haydn (1732–1809)
Cassatio (*Divertimento*) *G-dur* (Hob II: G1)
vl (2), vla (2), b, fl (2), cor (2)
RISM A/II: 450016918

6. *Kelner a 4*	
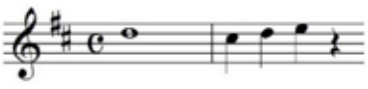
Najpewniej Johann Christoph Kelner (1736–1803)

7. *Hofsman a 4*	
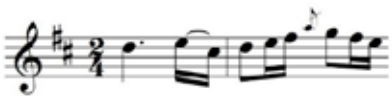
Leopold Hoffmann (1738–93)
Najpewniej niestarannie zanotowane w inwentarzu divertimento *D-dur*
vl, vla, b, fl
RISM A/II: 452021668

8. *Hofsman a 4*	
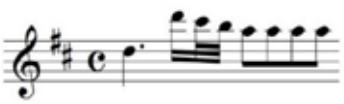
Najpewniej Leopold Hoffmann (1738–93)

9. *Kelner a 5*	

Johann Christoph Kellner (1736–1803)
Kwartet *a-moll* (Hob deest, MH deest)
fl, ob, vl, vlc
RISM A/II: 450000953

10. *Kelner a 5*	
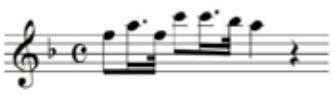
Najpewniej Johann Christoph Kellner (1736–1803)

11. *Mancinelli a 2*	
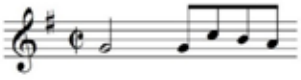
Najpewniej Domenico Mancinelli (ok. 1721–1804)

12. *Toeshi a 3*	
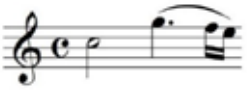
Leopold Hoffmann (1738–93)
Trio *C-dur*
vl (2), vla
RISM A/II: 500027122

13. *Bendux a 3*	
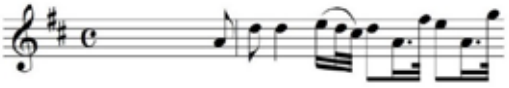
14. *Mancinelli a 3*	

Najpewniej Domenico Mancinelli (ok. 1721–1804)

15. *Kelner a 5*	
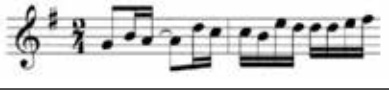
Najpewniej Johann Christoph Kellner (1736–1803)

16. *Filtz a 3*	

Johann Anton Filtz (1733–60)
Trio *D-dur* (DTB 16 D 5)
fl, vl, b
RISM A/II: 701002306

17. *Asplmajer a 3*	

Franz Asplmayer (1728–86)
Divertimento *C-dur* (RieA deest)
vl (2), b
RISM A/II: 550266134

18. *Hofsman a 3*	
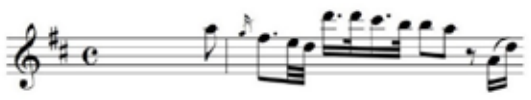
Leopold Hoffmann (1738–93)

19. *Mancinelli a 3*	
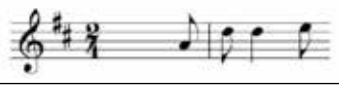
Domenico Mancinelli (ok. 1721–1804)

KOMPOZYCJE NA KLARNET (21)

1. *Roeser a 6*	
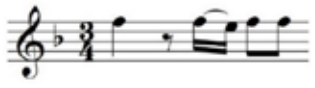
Najpewniej Valentin Roeser (1735–82)

2. *Roeser a 6*	
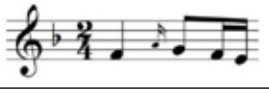
Najpewniej Valentin Roeser (1735–82)

3. *Roeser a 6*	
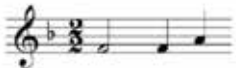
Najpewniej Valentin Roeser (1735–82)

4. *Simon a 5*	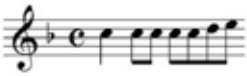
5. *Simon a 5*	
6. *Simon a 5*	
7. *Caidani a 5*	
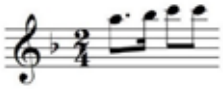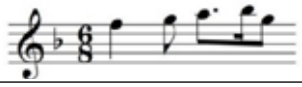
Najpewniej Gaetano (Kajetan Mayer) (ok. 1764–93)

8. *G.O. a 5*	
9. *Simon a 5*	
10. G.O. a 5	
11. *Simon a 5*	
12. *Simon a 5*	
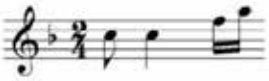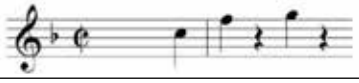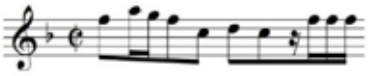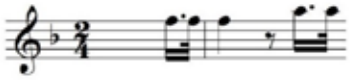
13. *Grensci a 5*	
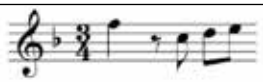
14. *Kaminski a 5*	
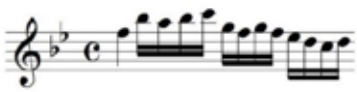
Prawdopodobnie Maciej Kamieński (1734–1821)

15. *Kaminski a 5*	
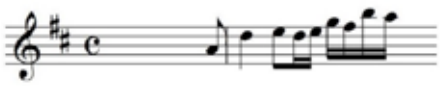
Prawdopodobnie Maciej Kamieński (1734–1821)

16. *Paryskie, a 5*	
17. [Brak atrybucji autorskiej] *a 5*	
18. *Bunnaskoni a 6*	
19. [Brak atrybucji autorskiej] *a 6*	
20. [Brak atrybucji autorskiej] *a 6*	
21. [Brak atrybucji autorskiej] *a 6*	
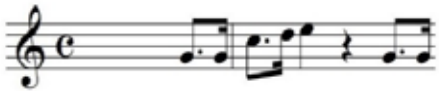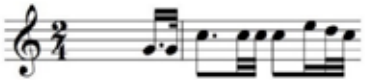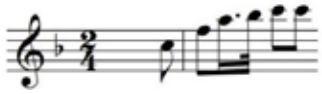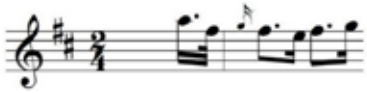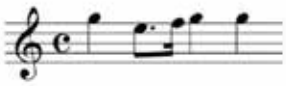
WYKAZ SKRÓTÓW

AGAD: Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie

ANK, O/W, ASang: Archiwum Narodowe w Krakowie, Oddział I – Zamek Wawel, Archiwum Sanguszków

BryVa: Paul Robey Bryan, *Johann Wanhal. Viennese symphonist: his life and his musical environement*, Stuyvesant (NY) 1997

DowS: Anneliese Downs, *The symphonies of Friedrich Schwindl*, New York University 1973 (niepublikowana dysertacja)

DTB 3/1: Hugo Riemann, *Sinfonien der pfalzbayerischen Schule (Mannheimer Symphoniker). Teil I*, Leipzig 1902–1907 (= Denkmäler der Tonkunst in Bayern III/1)

DTB 16: Hugo Riemann, *Verzeichnis der Druckausgaben und Thematischer Katalog der Mannheimer Kammermusik des 18. Jahrhunderts*, Leipzig 1915 (= Denkmäler der Tonkunst in Bayern XVI)

EvaM: Angela Evans, Robert Dearling, *Josef Mysliveček (1737–1781). A Thematic catalogue of his instrumental and orchestral works*, München 1999

GraDi: Margaret Grave, *First-movement form as a measure of Dittersdorf symphonic development*, t. 1–2, New York University 1977 (niepublikowana dysertacja)

GraunWV: Christoph Henzel, *Graun-Werkverzeichnis (GraunWV): Verzeichnis der Werke der Brüder Johann Gottlieb und Carl Heinrich Graun*, t. 1–2, Beeskow 2006

GroF: Ingo Gronefeld, *Die Flötenkonzerte bis 1850. Ein thematisches Verzeichnis*, t. 1–4, Tutzing 1992–95

HelN: Helmut Hell, *Die neapolitanische Opernsinfonie in der ersten Hälfte des 18. Jahrhunderts*, Tutzing 1971

HilG: George R. Hill, *A thematic catalogue of the instrumental music of Florian Leopold Gassmann*, Hackensack (NJ) 1976

Hob: Anthony van Hoboken, *Joseph Haydn. Thematisch-bibliographisches Werkverzeichnis*, t. 1, *Instrumentalwerke*, t. 2, *Vokalwerke*, t. 3, *Register, Addenda und Corrigenda*, Mainz 1957–78

JohA: Joyce L. Johnson, *Pasquale Anfossi. Thematic index*, New York–London 1983

KimH: G. Cook Kimball, *Leopold Hofmann. Thematic index. The symphony 1720–1840: a comprehensive collection of full scores in sixty volumes*, New York–London 1986

KnaA: Walter Knape, *Bibliographisch-thematisches Verzeichnis der Kompositionen von Karl Friedrich Abel (1723–1787),* Cuxhaven 1971

KreD: Carl Krebs, *Dittersdorfiana*, Berlin 1900

MH: Charles H. Sherman, T. Donley Thomas, *Johann Michael Haydn (1737–1806). A chronological thematic catalogue of his works*, Stuyvesant (NY) 1993

MünT: Robert Münster, *Die Sinfonien Toeschis. Ein Beitrag zur Geschichte der Mannheimer Sinfonie,* Ludwig-Maximilians-Universität München 1956 (niepublikowana dysertacja)

PasS: Francesco Passadore, *Catalogo tematico delle composizioni di Maddalena Lombardini (1745–1818) e Ludovico Sirmen (1738–1812)*, Padova 2008

RieA: Helmut Riessberger, *Franz Aspelmayer (1728–1786),* Leopold-Franzens-Universität Innsbruck 1954 (niepublikowana dysertacja)

RISM A/II: *Répertoire International des Sources Musicales. Manuscrits musicaux après 1600*, katalog dostępny online

RomM: Willy van Rompaey, *Pieter van Maldere (1729–1768): Thematic catalogue of the instrumental works*, Aartselaar 1990

SacG: Dan George Saceanu, *François-Joseph Gossec. Thematic index*, New York–London 1986

TerB: Charles Sanford Terry, *John Christian Bach* (2nd ed., with a forword by H. C. Robbins Landon), London–New York 1967

WarB: Ernest Warburton, *Johann Christian Bach. Thematic catalogue,* New York 1999

WolS: Eugene K. Wolf, *The symphonies of Johann Stamitz: a study in the formation of the classic style*, *with a thematic catalogue of the symphonies and orchestral trios*, Utrecht 1981

ZakP: Anita Zakin, *Václav Pichl. Thematic index*, New York 1986

AN INVENTORY OF MUSIC BELONGING TO THE SANGUSZKO FAMILY FROM THE SECOND HALF OF THE EIGHTEENTH CENTURY

The Wawel Division of the State Archive in Cracow is in possession of materials from the court of the Sanguszko family, including an inventory of music once belonging to the Prince's court, dating from the second half of the eighteenth century. The musical documents occupy just a few sheets in a volume of almost 500 pages in folio format. The volume contains a wide range of documents, mainly speeches, letters and poems, most of which were part of the collection of Barbara Sanguszkowa, née Dunin (1718–91). The inventory discussed here occupies fols. 161–165. It is neither dated nor annotated with the name of the collection's owner. The inventory is divided into five parts – symphonies, concertos, arias, divertimenti and compositions for clarinet – and contains a total of 140 compositions. Every work in the list was provided with a musical incipit.

Among the seventy-three symphonies in the list, we find works by composers representing both the Mannheim School and early Viennese style. Most numerously represented is Carl Ditters von Dittersdorf. Other composers include Joseph Haydn, Friedrich Schwindel, Johann A. Filtz, Carl J. Toeschi and Josef Mysliveček. The 'symphonies' section includes also eight operatic overtures, including three compositions by Johann Christian Bach. The eighteen solo concertos include works by Leopold Hoffmann, William Reinards and Maddalena Laura Syrmen; the 'arias' section contains compositions by Mysliveček, Carl H. Graun and Antonio M.G. Sacchini; the nineteen works of chamber music in the list were written by such composers as Toeschi, Haydn, Filtz, Franz Asplmayer, Leopold Hoffmann, Johann C. Kellner and Domenico Mancinelli. The final section in the inventory comprises twenty-one compositions for clarinet, some of them by composers linked to Poland: Kajetan Mayer, known as Gaetano, and Maciej Kamieński. Apart from these compositions, the inventory includes music by other composers who lived and worked in Poland: Giuseppe Pasqua, Antoni Weinert, Anton Neumann and Jan Engel.

So who was the owner of the preserved list of music? In all probability, it belonged to one of the four sons of Paweł Karol Sanguszko. The most likely owner of the inventory was Hieronim Janusz Sanguszko, who is known to have maintained, in the years 1768–89, an ensemble of a dozen or so musicians that was capable of performing the repertoire contained in the inventory.

Translated by Paweł Gruchała

Dr hab. Irena Bieńkowska, adiunkt w Zakładzie Historii Muzyki Polskiej Instytutu Muzykologii Uniwersytetu Warszawskiego. W obszarze jej zainteresowań naukowych mieści się historia muzyki polskiej XVI–XVIII w., w tym dzieje patronatu muzycznego na wschodnich rubieżach Rzeczypospolitej. Ostatnio ukazało się wznowienie jej książki pt. *Muzyka na dworze księcia Hieronima Floriana Radziwiłła* (Warszawa 2015).
i.bienkowska@uw.edu.pl